

Slinné žlázy

úvod zubu

Jan Křivánek

23.3.2021

Přednáška2

- Přehled **slinných žláz** dutiny ústní a jejich mikroskopická stavba
- **Velké slinné žlázy** - topografie, stavba a popis. **Slina**
- **Fylogeneze a srovnávací anatomie zubů**
- **Zub a zubní lůžko, periodontium, parodont, gingiva**
- **Tvrdé tkáně zubu** - složení a vlastnosti
- **Přehled metod** užívaných ke studiu mikroskopické stavby zubů (výbrusy, řezy z odvápněných zubů, SEM, konfokální mikroskopie)

Slinné žlázy – glandulae salivariae

Exokrinní žlázy s řídkou vodnatou, hlenovitou nebo smíšenou sekrecí

vznikly čepovitým bujením ektodermu primitivní ústní dutiny do ektomezenchymu (složený orgán)

Klasifikace slinných žláz

- Podle typu sekrečních oddílů a charakteru sekretu:

serózní - aciny

mucinózní - tubuly

smíšené - aciny, tubuly + tubuly s Gianuziho lunulami (tubuloacinární jednotky)

- Podle velikosti:

velké – gl. parotis, gl. submandibularis a gl. sublingualis

malé – jsou uloženy v tela submucosa, počet 800 až 1000

Obecná stavba velkých slinných žláz

- Vazivo → capsula fibrosa (pouzdro)
→ septa (+ cévy, nervy, interlobulární a větší vývody)

- Parenchym → lalůčky → **Žlázové oddíly**

(serózní aciny, mucinózní tubuly, serózní lunuly)

Vývody

(vsunuté, žíhané, interlobulární, hlavní)

Strukturní složky slinných žláz

Vazivo

u gl. parotis a gl. submandibularis vazivo zahuštěno v

pouzdro

gl. sublingualis a gl. lingualis anterior pouzdro neúplné
septa

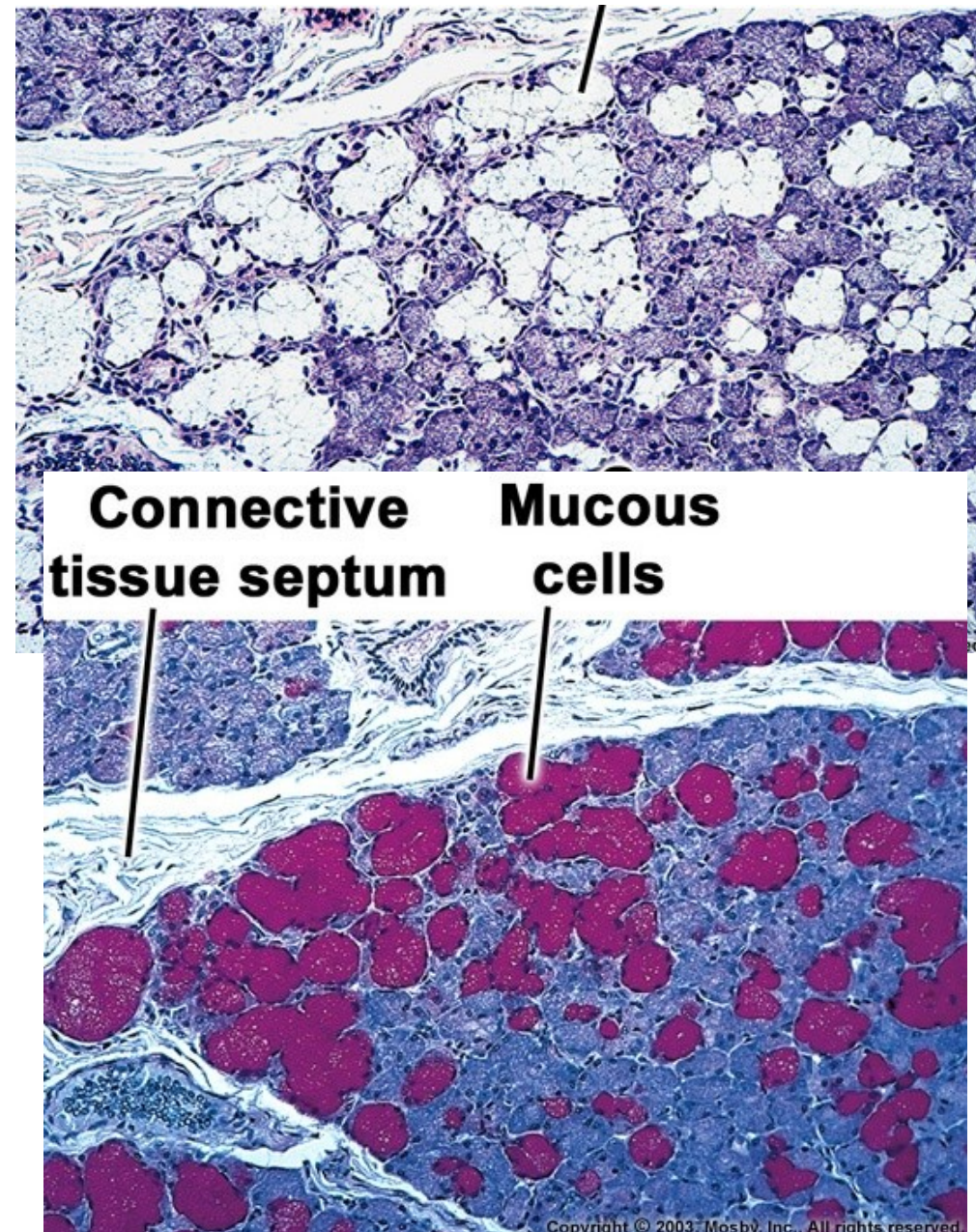
Žlázová tkáň (parenchym)

Lalůčky obsahují:

sekreční oddíly: serózní aciny, mucinózní tubuly popř. tubuly
s Gianuzziho lunulami +

2 oddíly vývodního systému - vsunuté a žíhané vývody

(interlobulární a hlavní - ve vazivu sept)

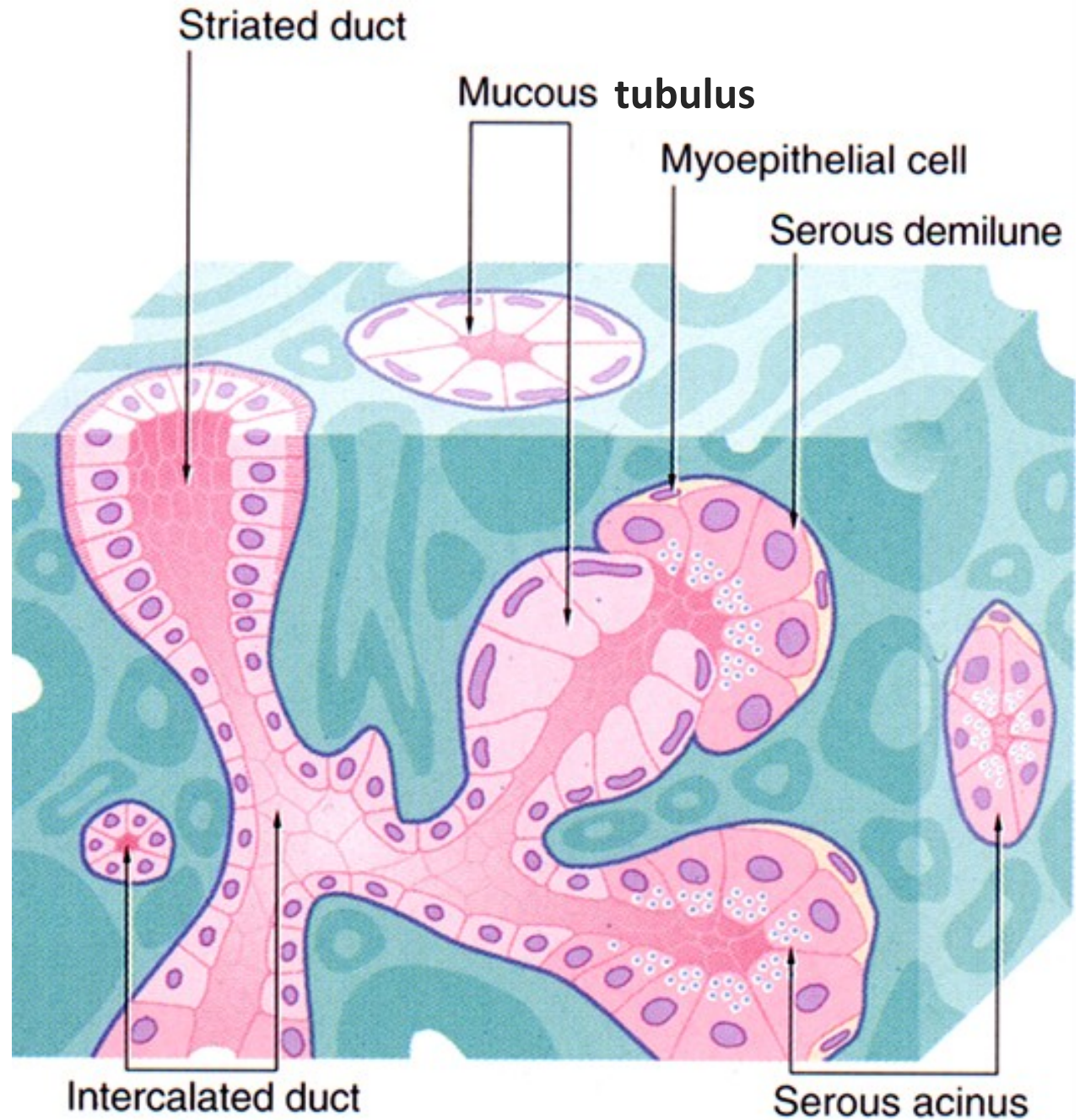

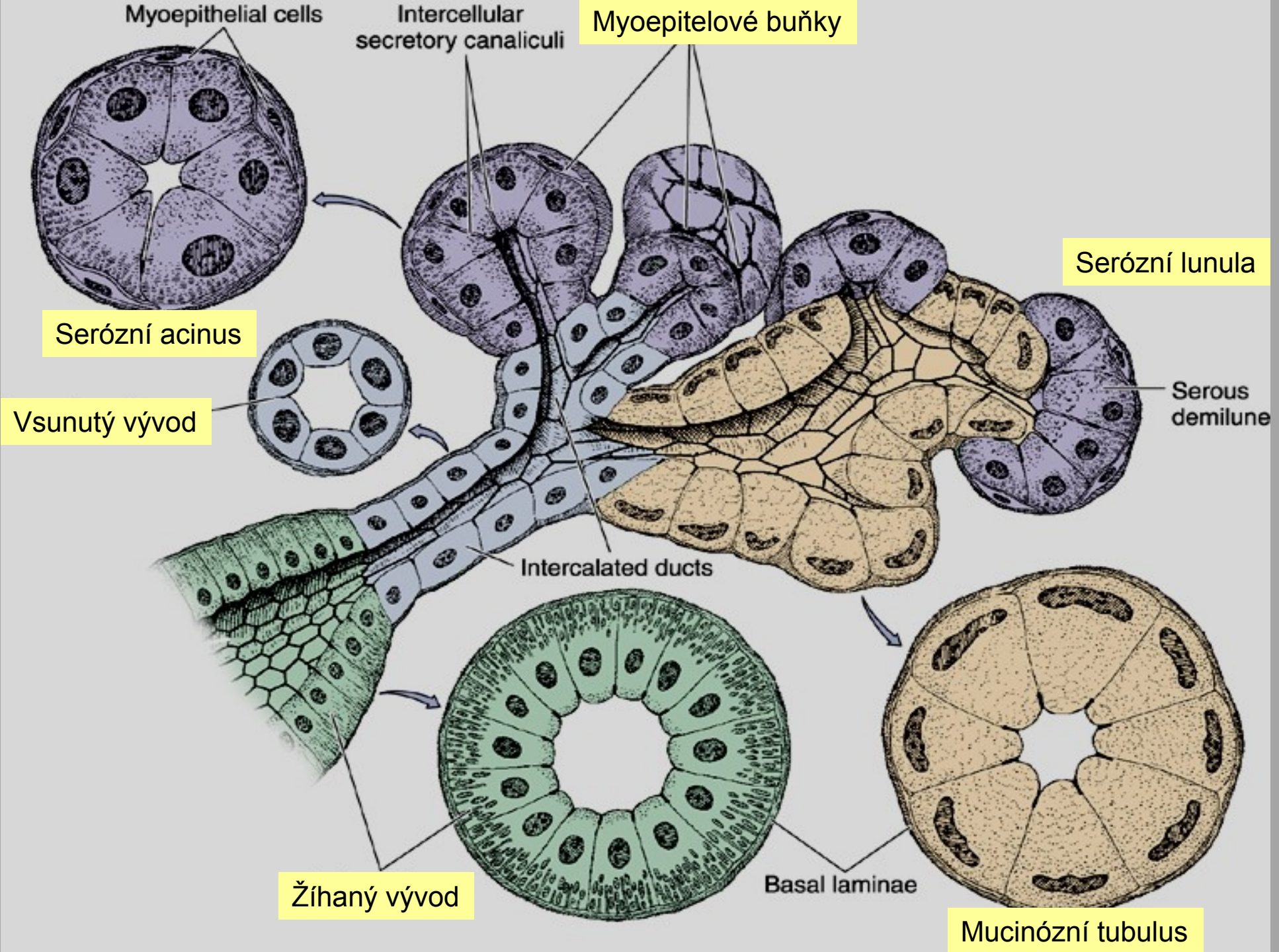
Stěna sekrečních oddílů:

- bazální membrána
- myoepitelové buňky
- žlázové buňky

Stěna vsunutých a žíhaných vývodů:

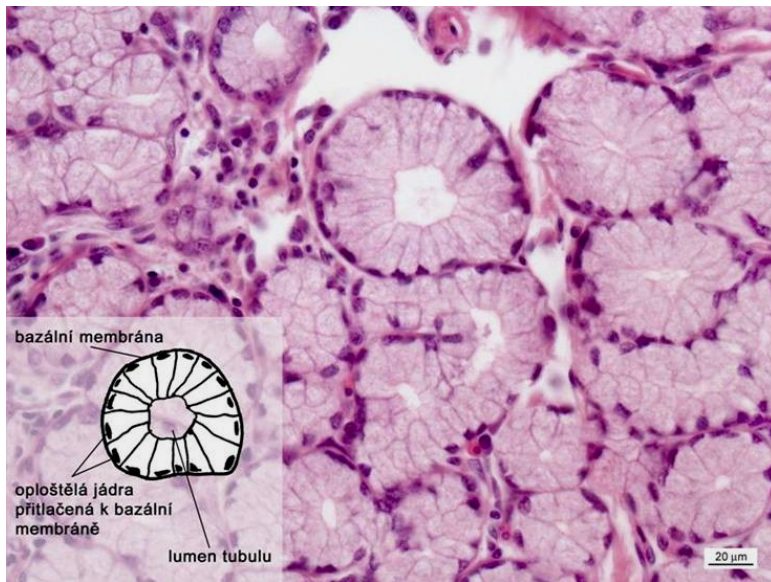
- bazální membrána
- myoepitelové buňky (pouze vsunuté vývody)
- buňky krycího epitelu

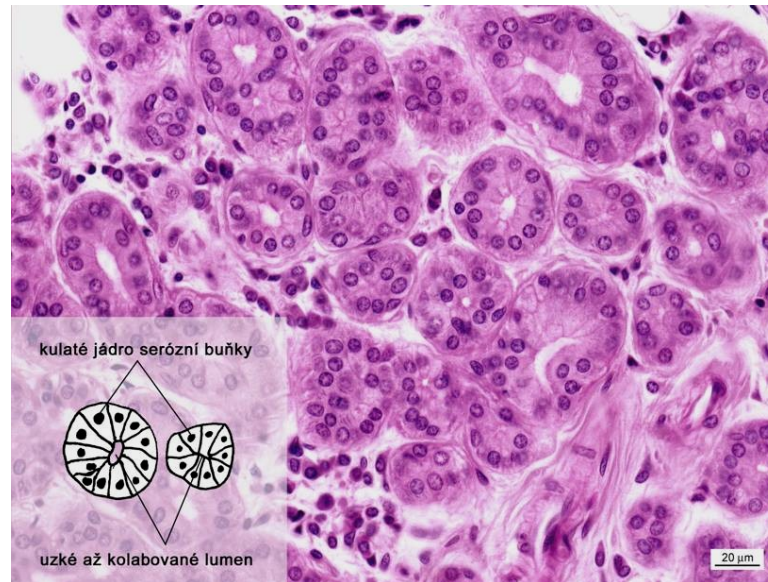

Sekreční oddíly

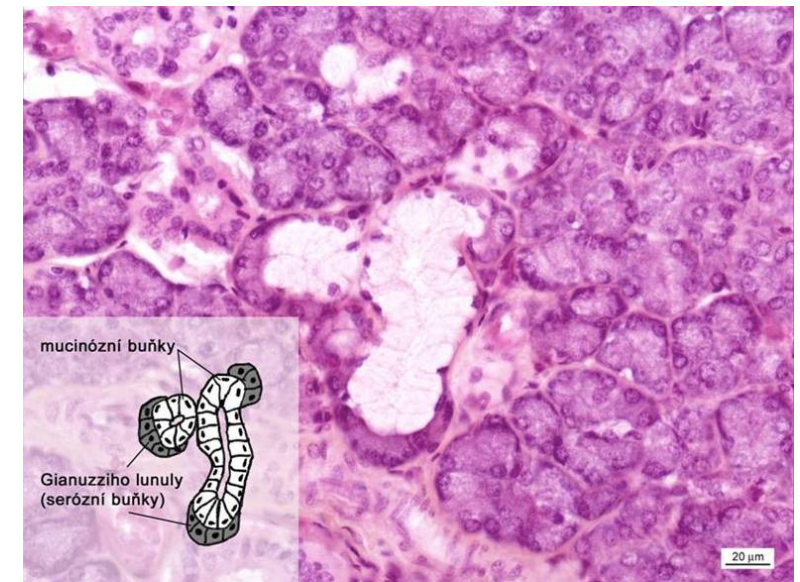
Mucinózní tubuly

Serózní aciny

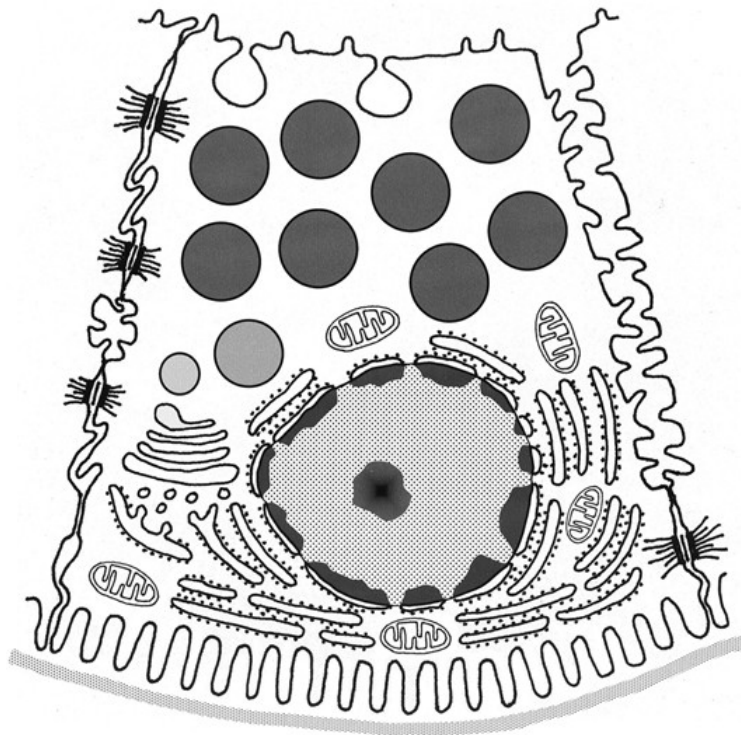
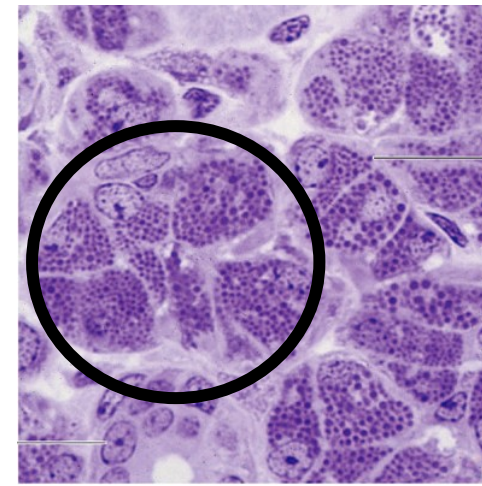
Tubuly s lunulami

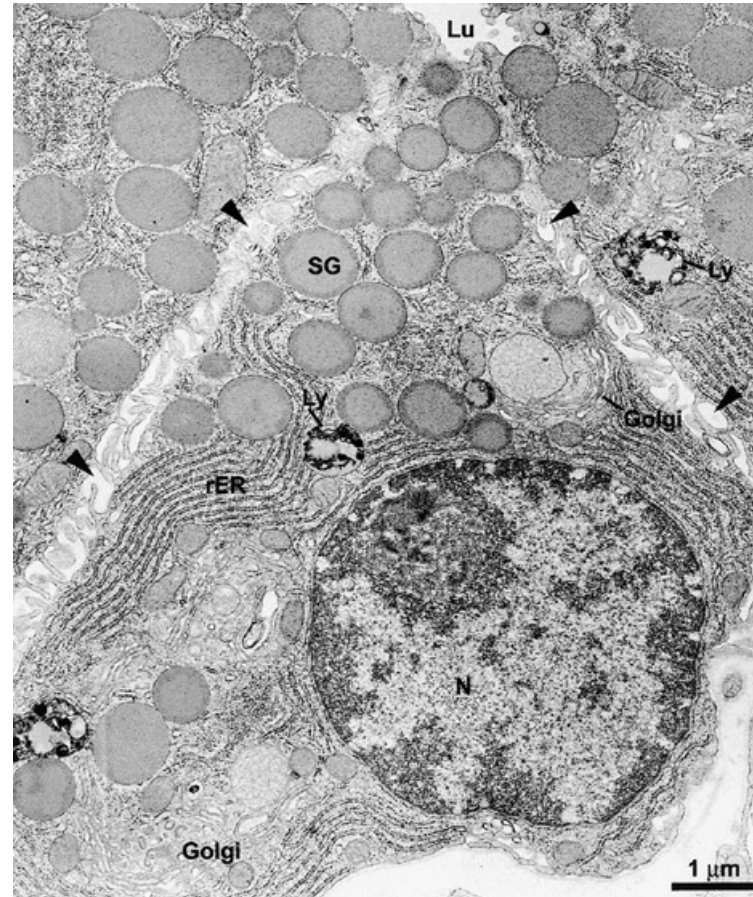
Serózní aciny

kulovité až ovoidní váčky (60 – 150 μm) s úzkým lumen
stěna: serózní buňky, myoepitelové buňky, bazální membrána

Copyright © 2003, Mosby, Inc., All rights reserved.

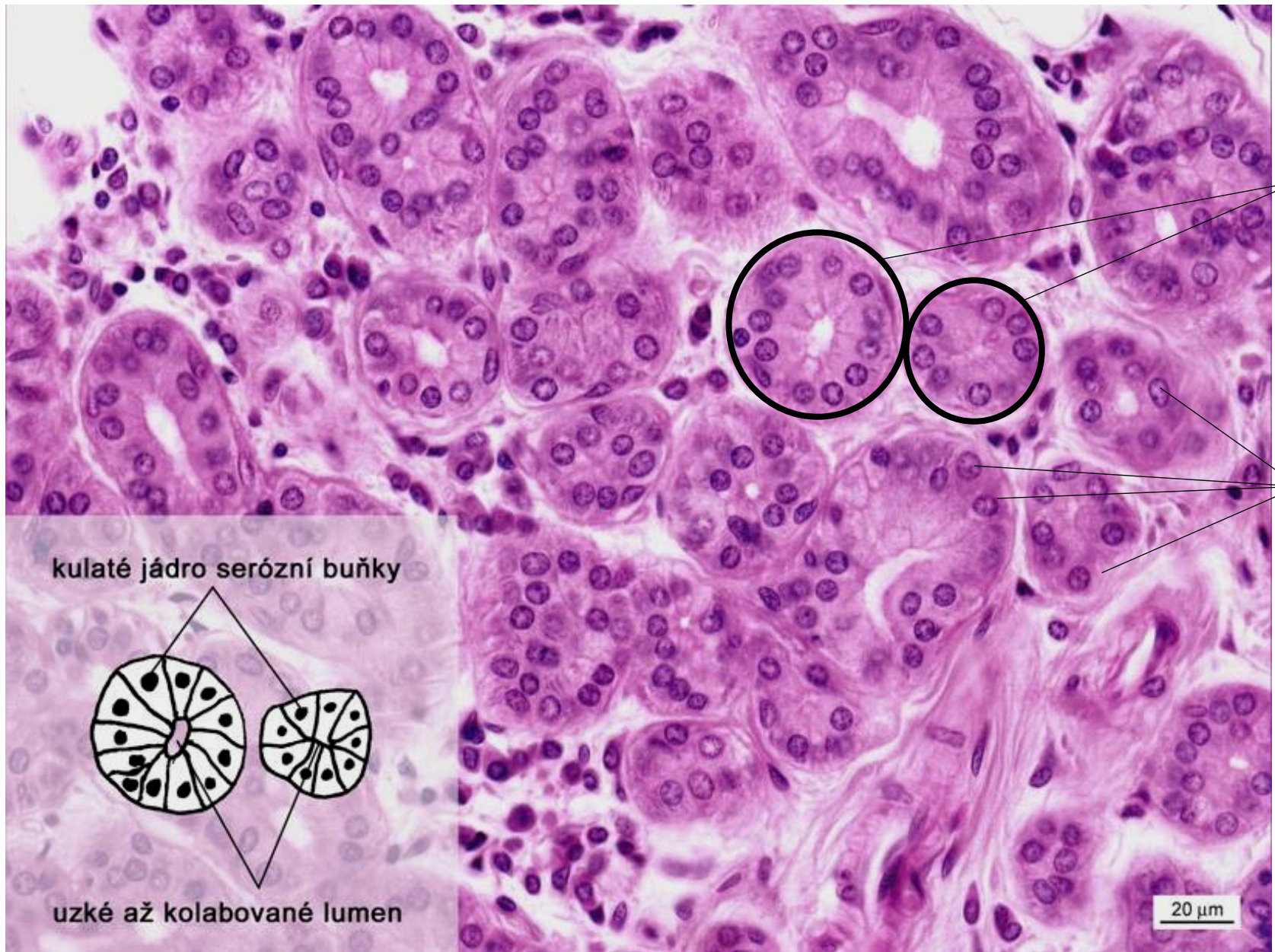
Serózní buňky

Copyright © 2003, Mosby, Inc., All rights reserved.

Buňky

- pyramidový tvar a kulovité jádro při bázi
- pod jádrem bazofilní cytoplazma (GER, mitochondrie a volné ribosomy)
- supranukleárně - eozinofilní sekreční zrna /zymogenní = proenzymová
(zymogen = neaktivní enzymový prekurzor)

Serózní aciny

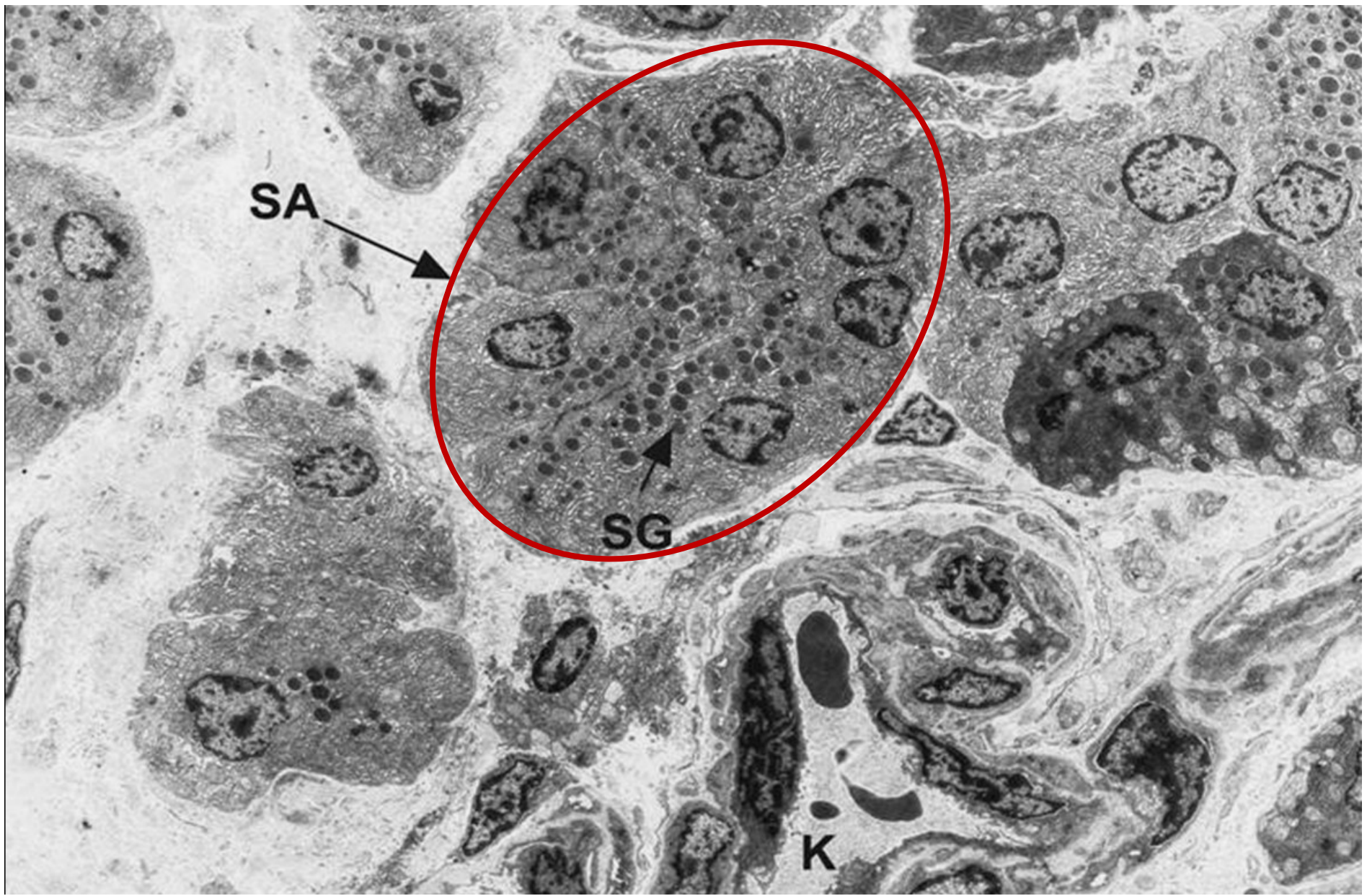
Serózní buňky

kulaté jádro serózní buňky

uzké až kolabované lumen

20 μ m

Řídký až vodnatý sekret, bohatý na bílkoviny a enzymy

Parenchym slinné žlázy potkana: SA–serózní acinus, SG–sekreční granula, K–kapilára.
TEM, primární zvětšení 1 500x

Mucinózní tubuly

Obvykle větší průměr než serózní aciny (cca 200 μm), zřetelné lumen

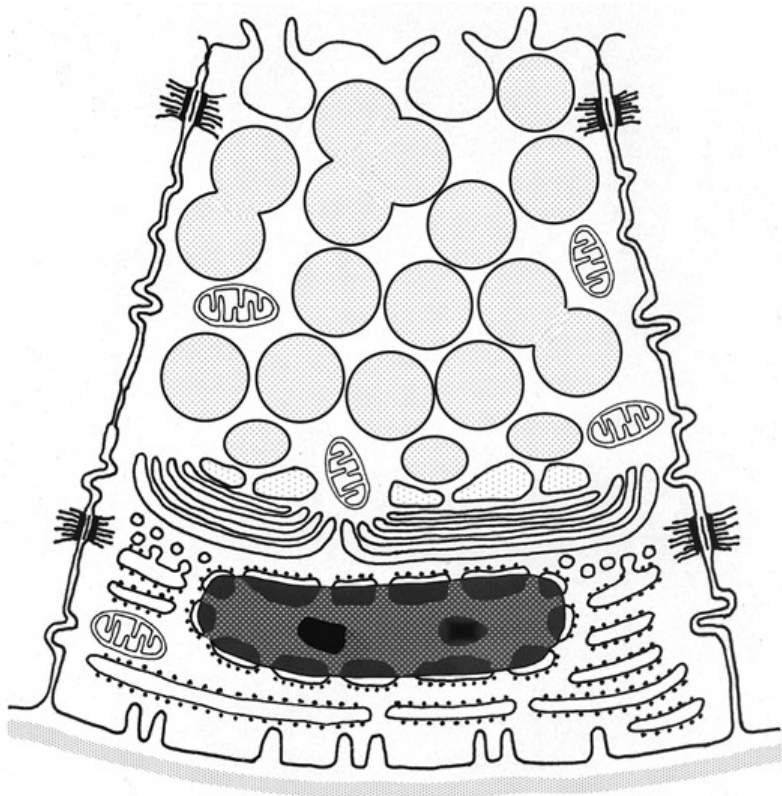
Na řezech příčně nebo podélně

stěna: cylindrické mucinózní buňky, myopeitelové buňky a bazální membrána

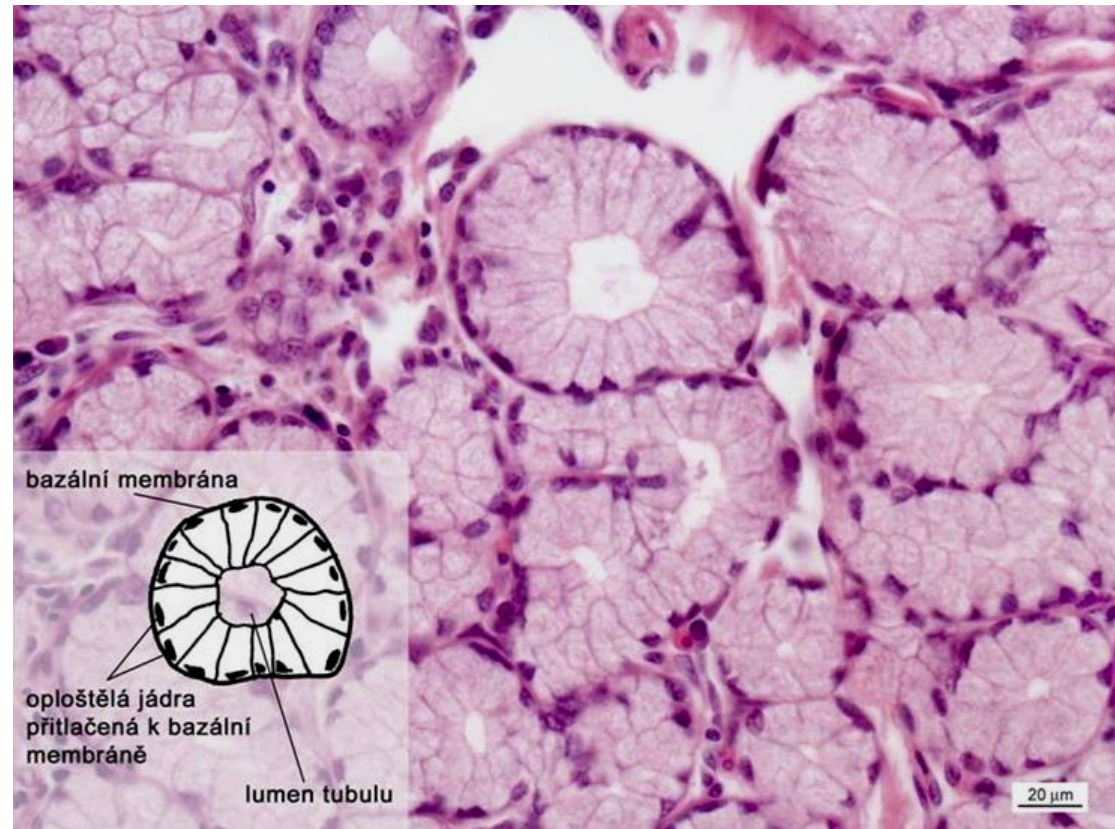
Miskovitě oploštělá jádra

Apexy - četná zrna mucinogenu

Vazký hlenový sekret

Copyright © 2003, Mosby, Inc., All rights reserved.

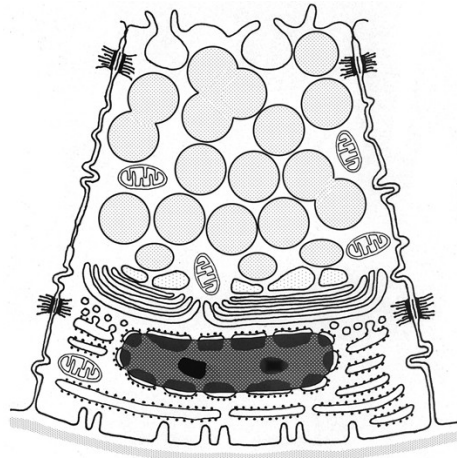
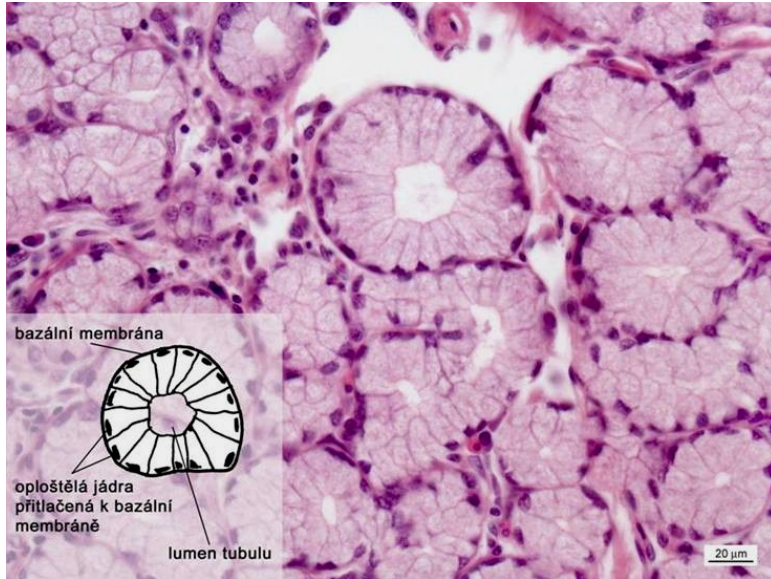
Tubuly s lunulami (Gianuzziho, von Ebnerovy) - tubuloacinární jednotky

Lunula = agregace serózních buněk na jednom nebo obou koncích mucinózní trubičky, podobná srpku nebo půlměsíci
vyskytují se u slinných žláz smíšeného typu

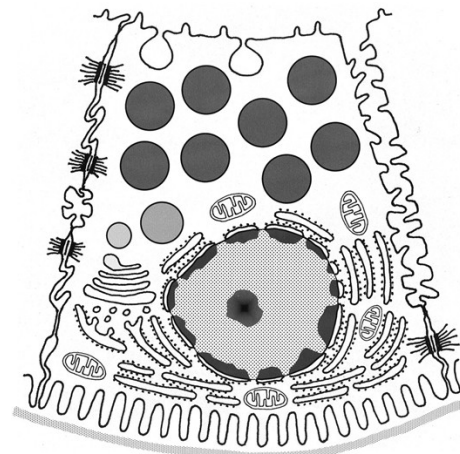
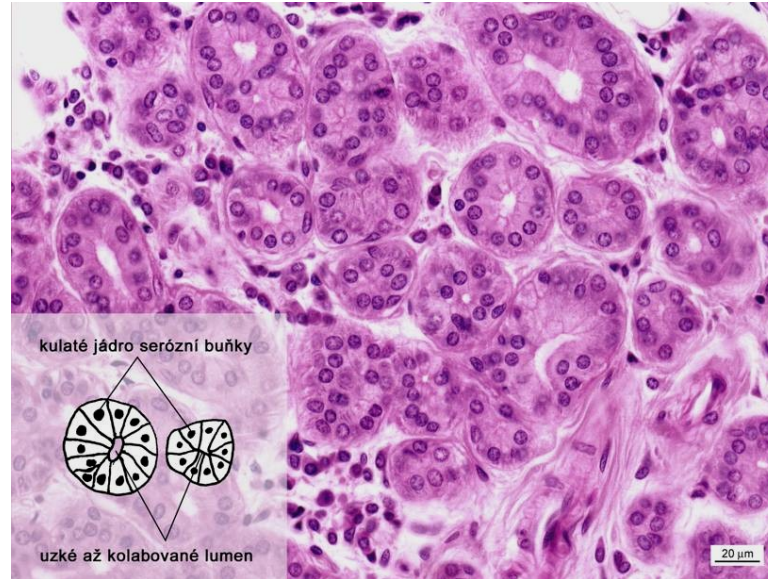

Sekreční oddíly

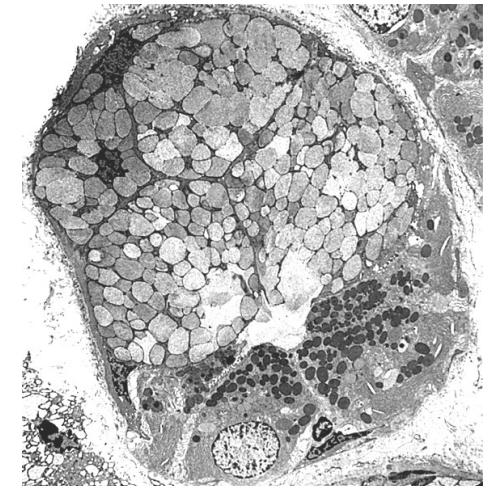
Mucinózní tubuly

Serózní aciny

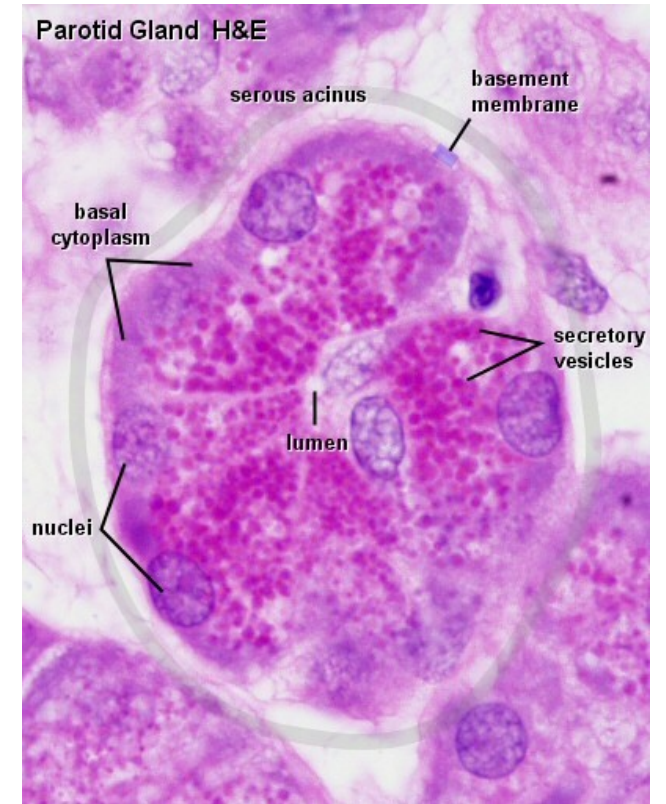
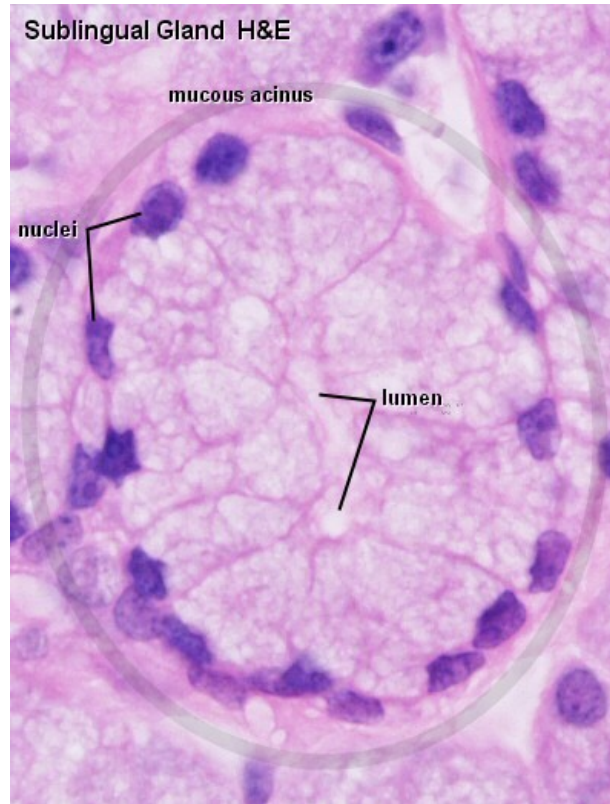
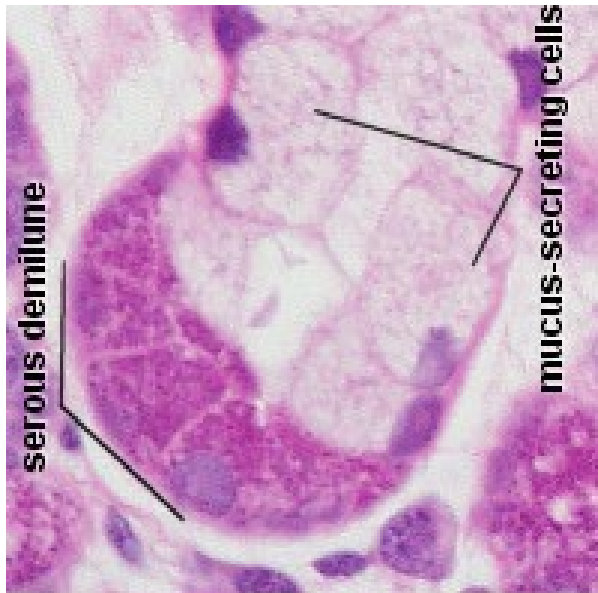

Tubuly s lunulami

Sekreční oddíly

- Serózní acinus
- Mucinózní tubulus
- Lunula (Gianuzzi)

Myoepitelové buňky

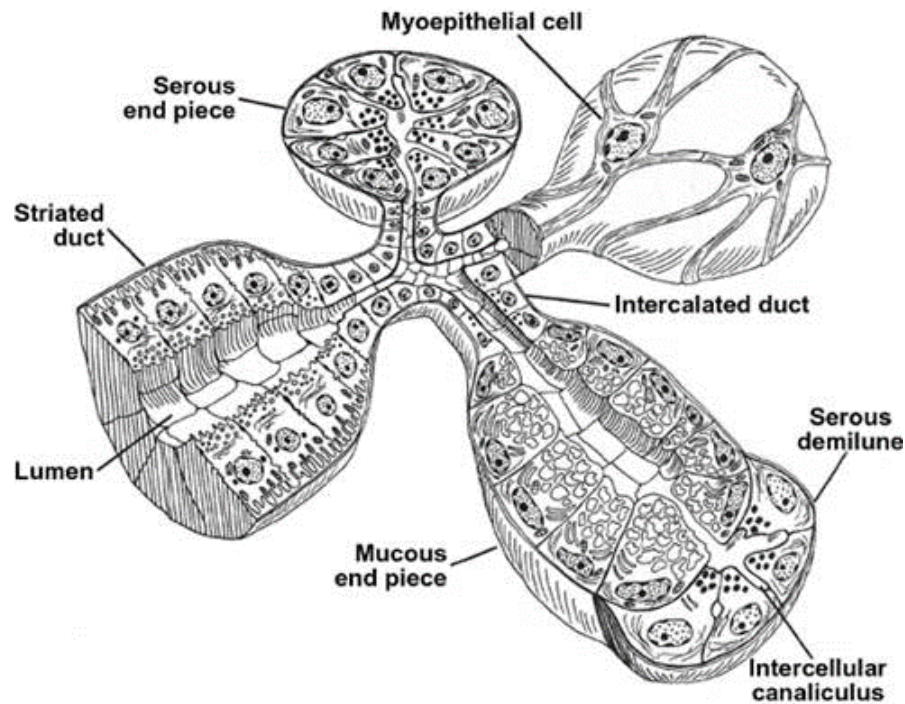
Schopné kontrakce, Vegetativní řízení

Regulují **vylučování sekretu**, řídí **přísun živin** a kontrolují **elektrolyty**

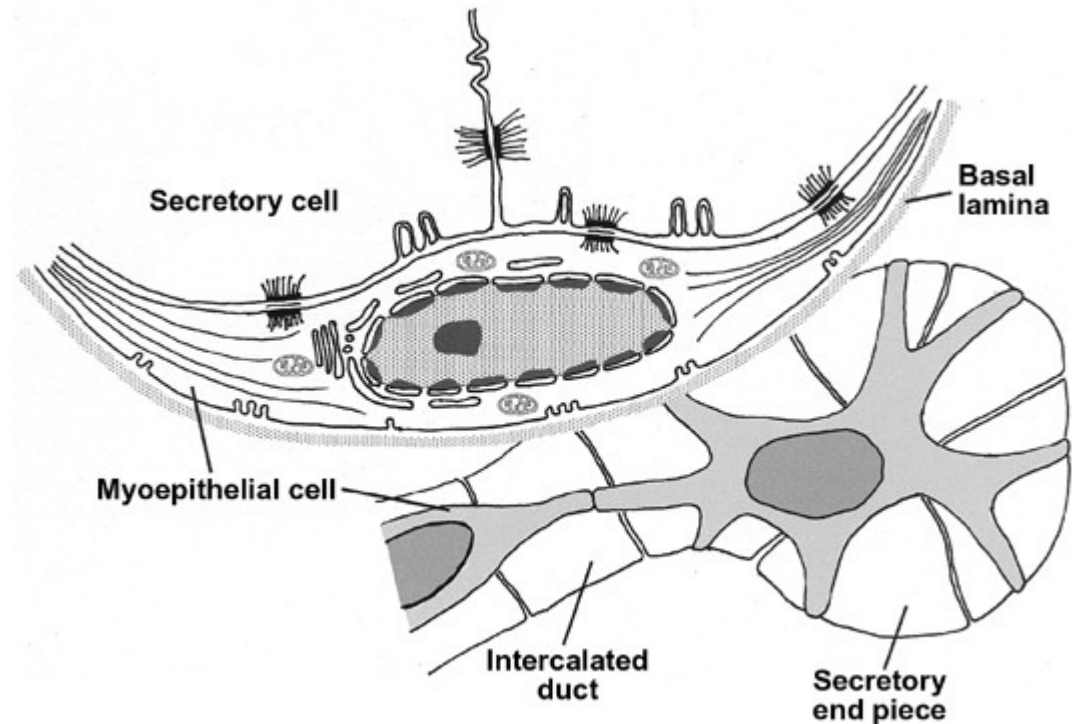
Vloženy mezi báze sekrečních buněk (acinů i tubulů) a bazální membránu

Oploštělé tělo, několik výběžků, mezi sekrečními a myoepitelovými buňkami četné **desmosomy** příp. **hemidesmosomy**

V cytoplazmě **aktinová mikrofilita** (svazečky) + **cytokeratinová filimenta**

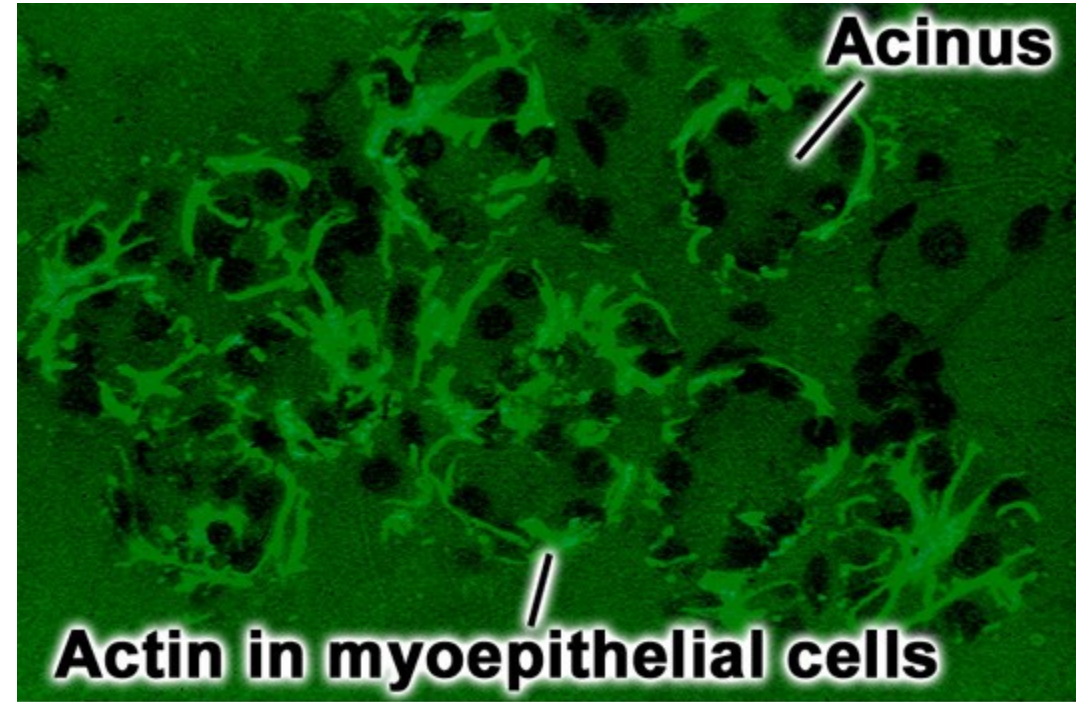
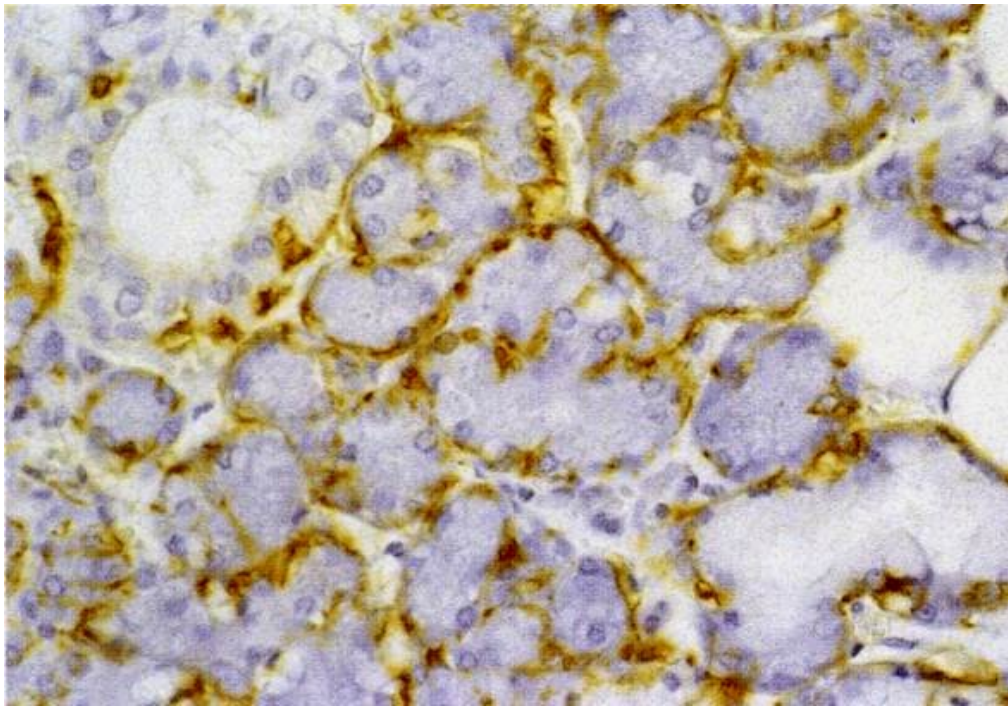

Copyright © 2003, Mosby, Inc., All rights reserved.

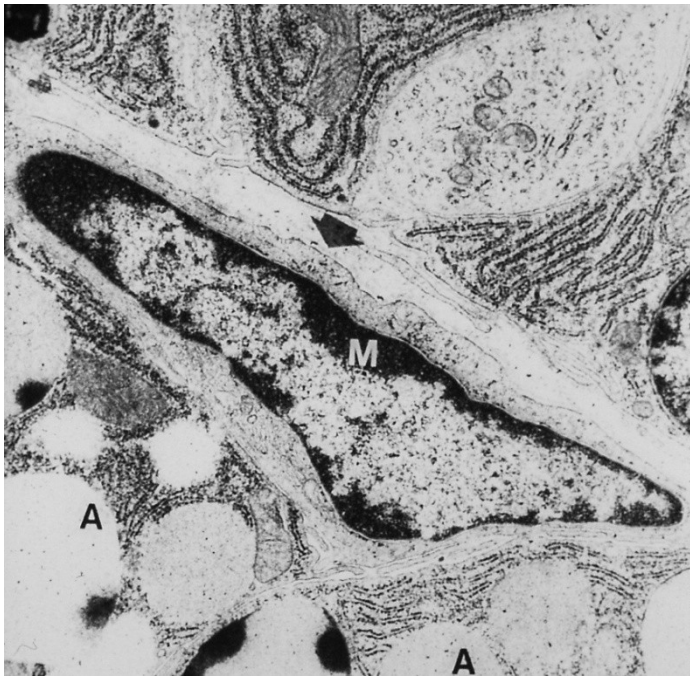

Copyright © 2003, Mosby, Inc., All rights reserved.

Copyright © 2003, Mosby, Inc., All rights reserved.

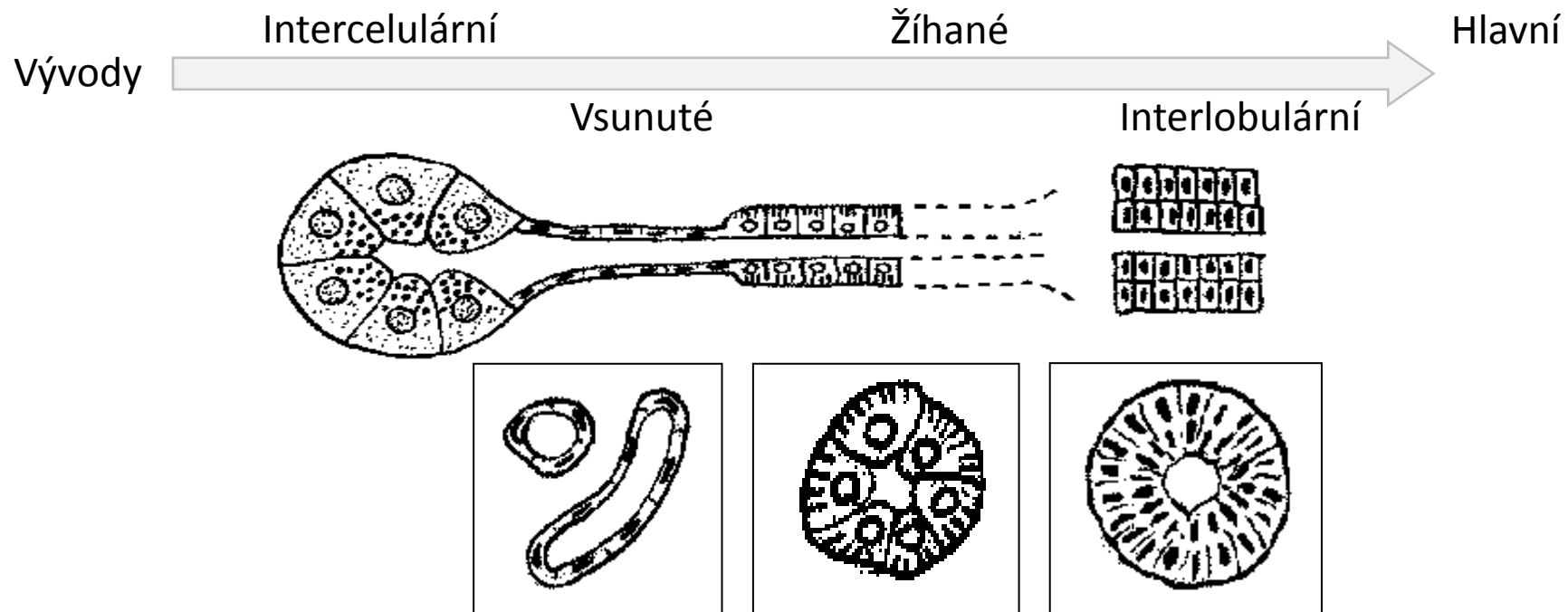

Buňky napomáhají **vyprazdňování sekretu** do lumen sekrečních oddílů a jeho další pasáži skrz vsunuté vývody (v jejichž stěně jsou rovněž přítomny)

Původ: Crista neuralis, jsou aktivní cca od 25. týdne prenat. vývoje

Žlázné vývody

- **Intercelulární** (*nemají vlastní stěnu, mezibuněčný prostor*)
- **Vsunuté** (*jednovrst. plochý ep., jen v serózních a smíšených žlázách*)
- **Žíhané** (*jednovrst. kubický ep.; bazální labyrint → žíhání*)
- **Interlobulární** (*jednovrst. – vrst. cylindr. ep., probíhají v septech*)
- **Hlavní** (*vrst. dlažd. ep.*)

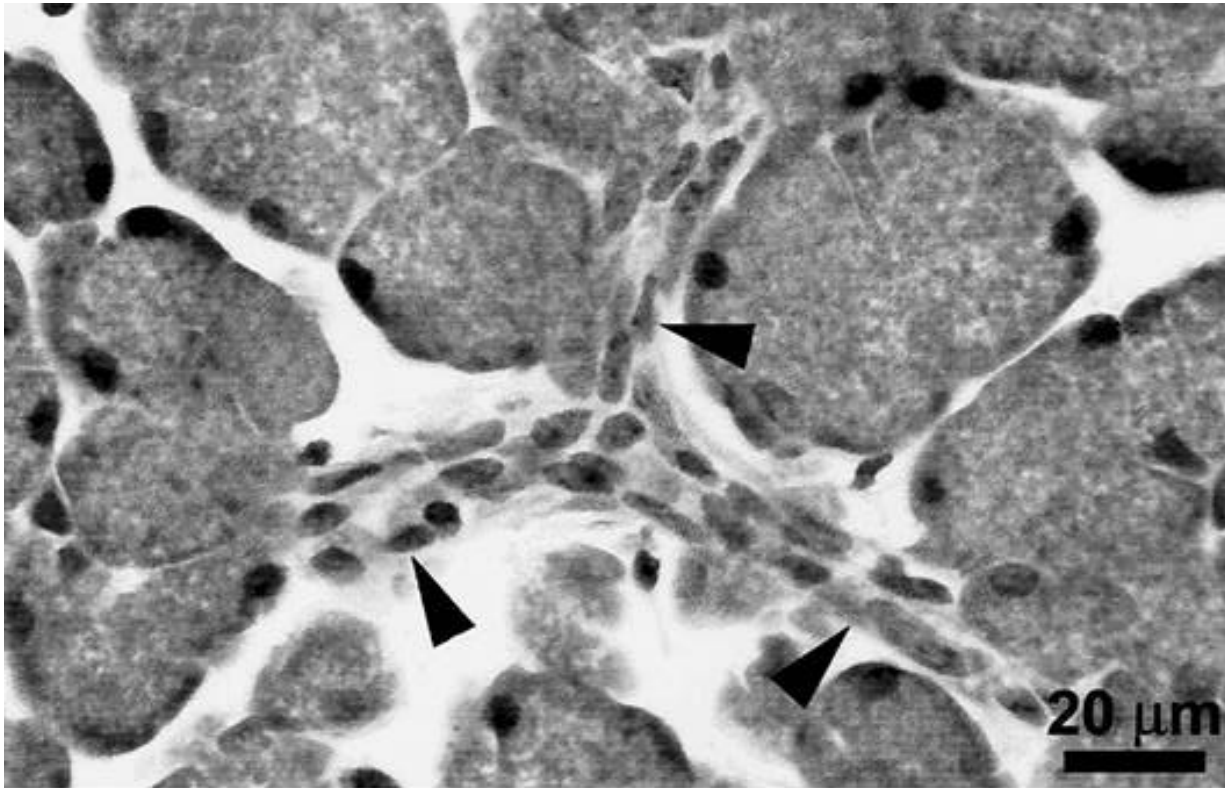
Vsunuté vývody

Úzký a tenkostěnný kanálek, na preparátech kolabovaný

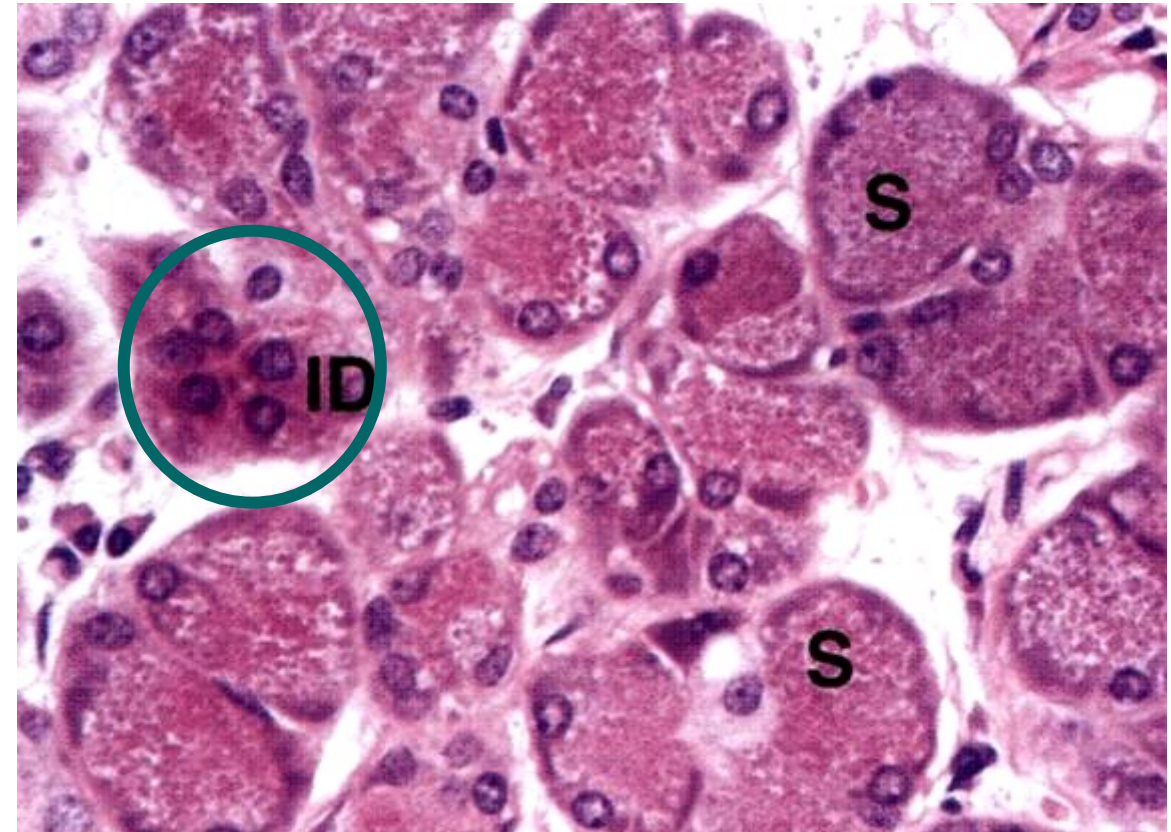
Stěna: bazální membrána, myoepitelové buňky a jednovrstevný plochý až nízce kubický epitel

Početné jsou u serózních žláz

(buňky vsunutých vývodů vylučují do sliny makromolekulární látky: lysozym + lactoferin)

Copyright © 2003, Mosby, Inc., All rights reserved.

Žíhané vývody

Širší než vsunuté vývody (v preparátech snadno nalézt), obvykle uprostřed lalůčku (i na okraji)

Stěna: Bazální membrána a jednovrstevný nízcce cylindrický epitel

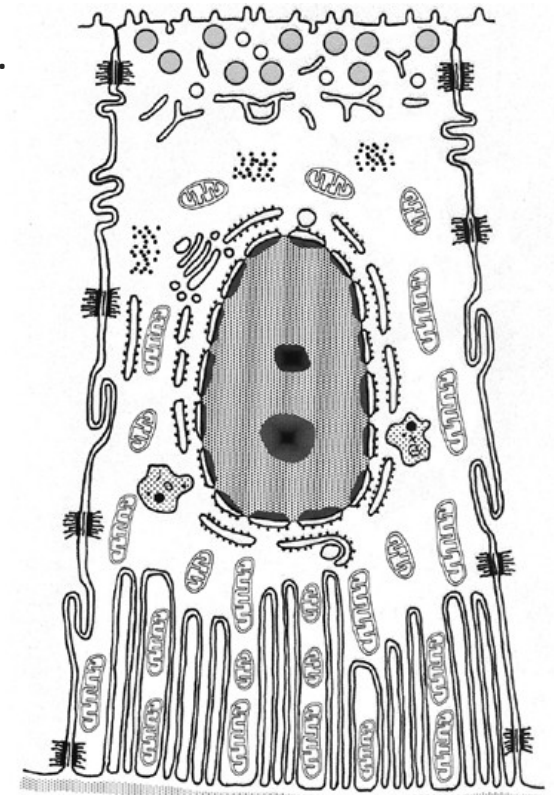
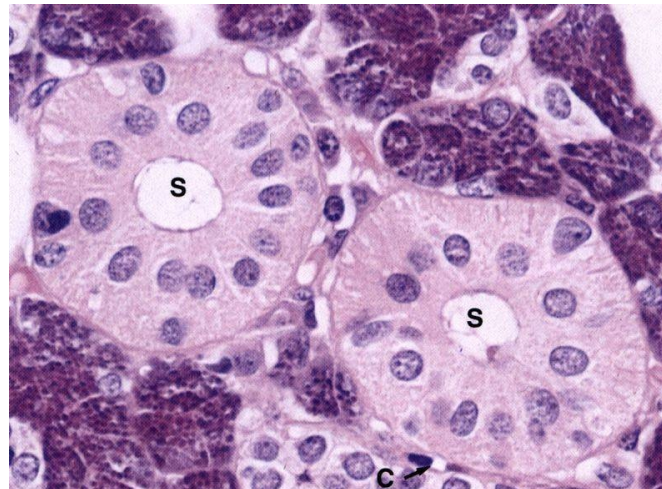
Buňky se intenzivně barví kyselými barvivy, **na apexech mikrokly, báze buněk vykazují radiální žíhání (bazolaterální labyrint)**

V cytoplazmě cytokeratinová filamenta

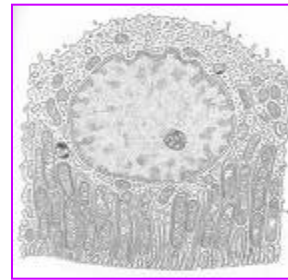

Glandula submandibularis: SP-serózní aciny, ŽV-žíhaný vývod, E-erythrocyty v cévě. Massonův žlutý trichrom.

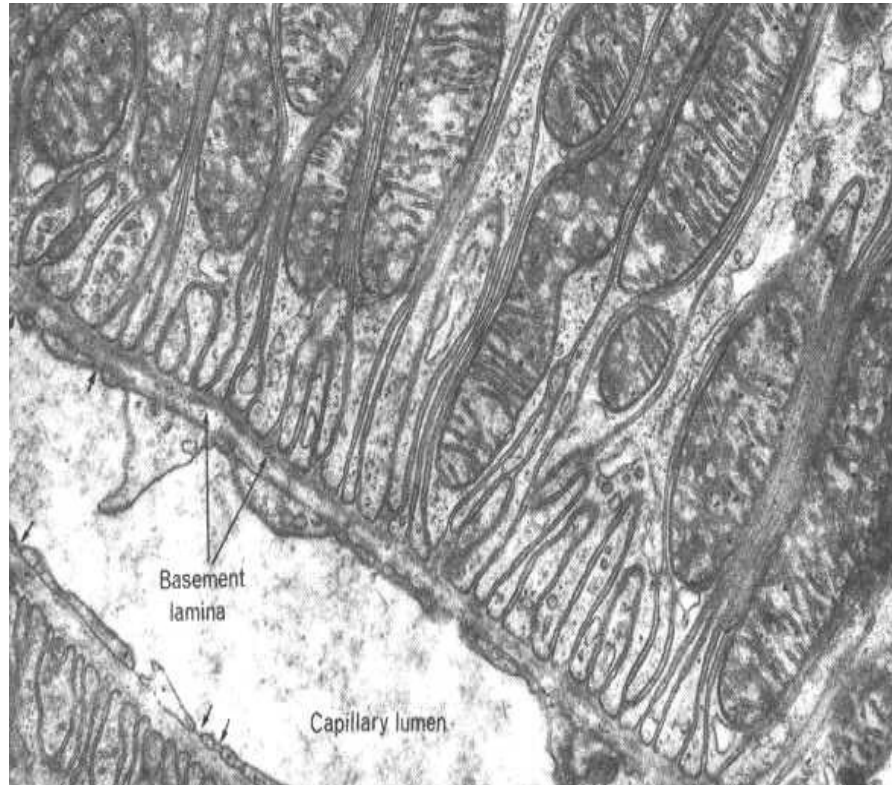
Buňky žíhaných vývodů upravují v sekretu obsah vody a elektrolytů (Na^+ , K^+ , Cl^- , Ca^{2+} , Mg^{2+} , HCO_3^-). **Proti koncentračnímu gradientu resorbce Na^+ , a Cl^- ; po spádu sekrece K^+ a HCO_3^- -nervová kontrola**

Žíhaný vývod – bazální labyrint

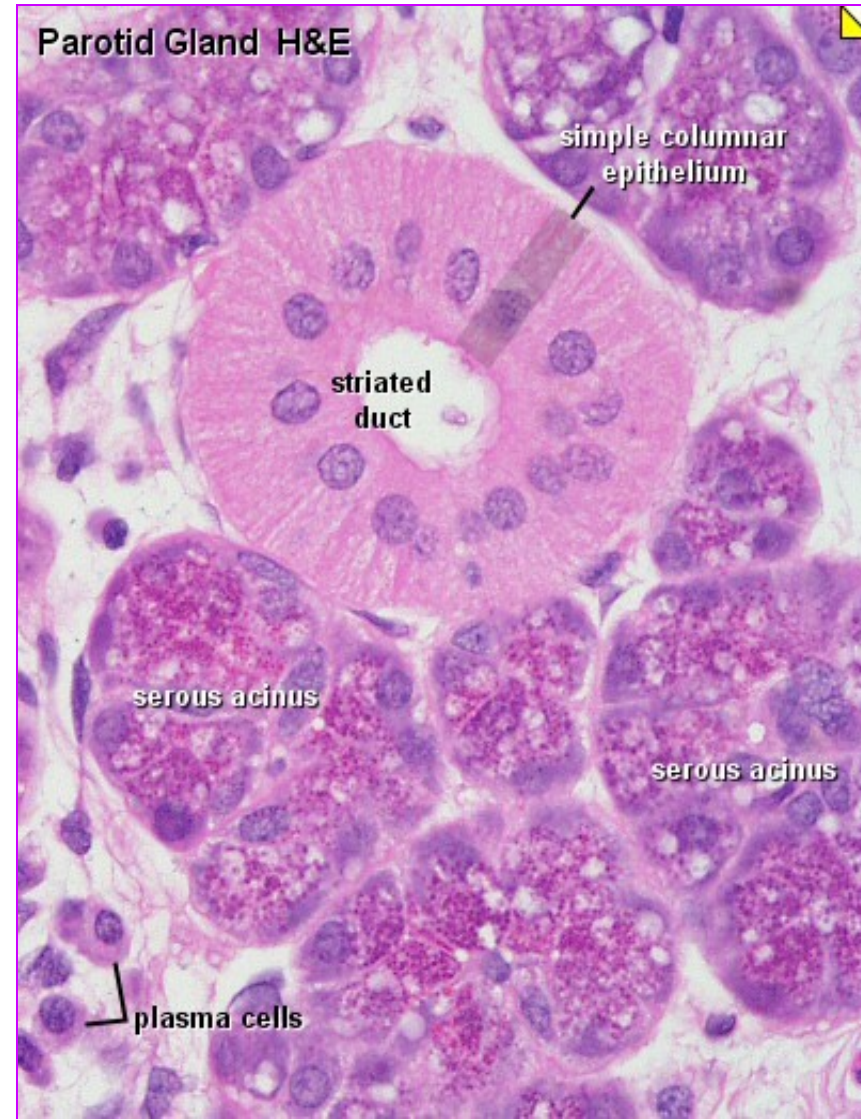

epitelová buňka

Baze epitelové buňky:

Invaginace cytoplasmatické membrány,
četné mitochondrie

Interlobulární vývody a hlavní vývod

Interlobulární vývody

probíhají ve vazivových septech mezi lalůčky (cylindrický event. dvouřadý cylindrický epitel)

Vznikají spojením několika žíhaných vývodů a jsou **vystlány vysokým jednovrstevným cylindrickým**, v terminálních úsecích i **dvouřadým cylindrickým epitelem**

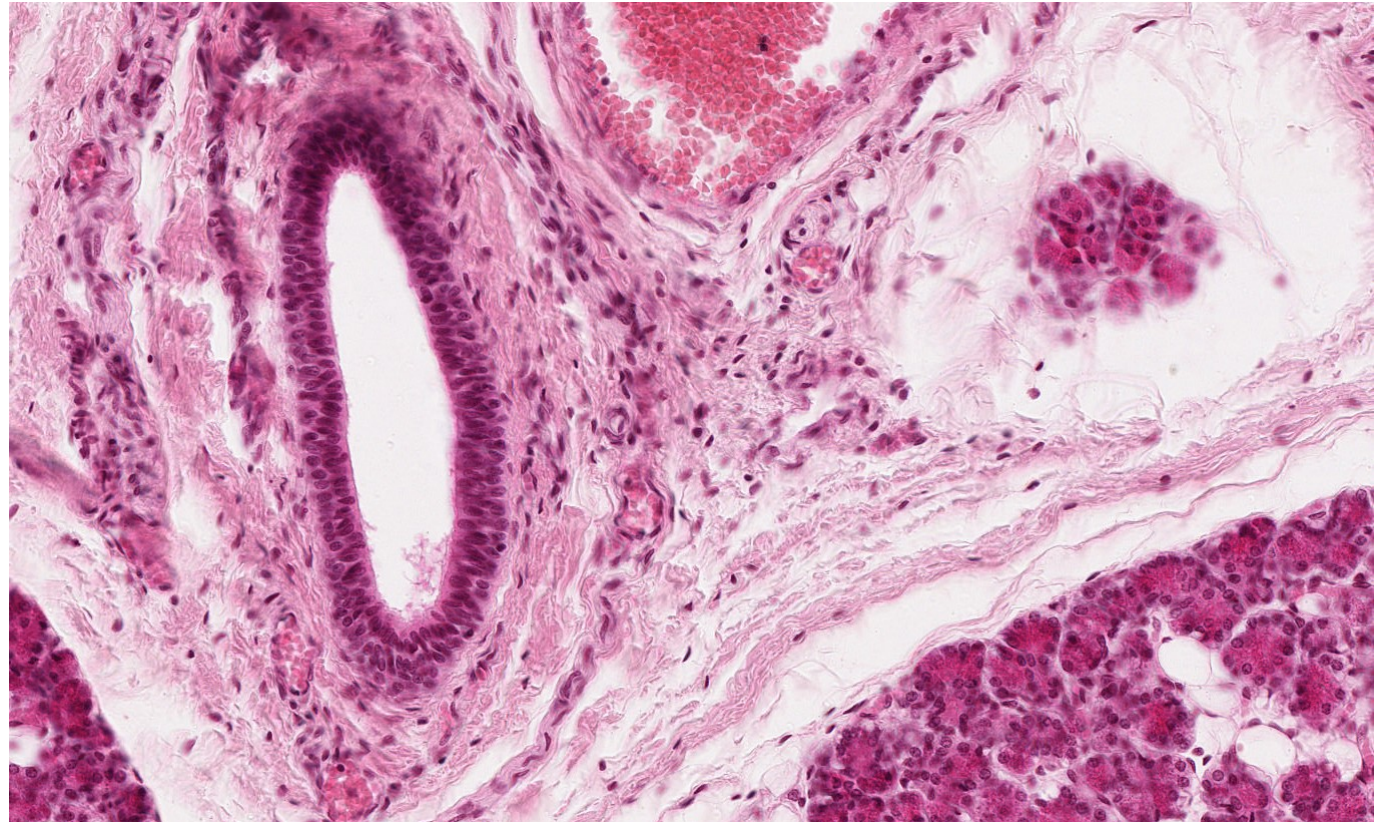
Hlavní vývody

Dvouřadý cylindrický epitel s pohárkovými buňkami

Ductus parotideus

Ductus submandibularis

Ductus sublinguales (major et minores)

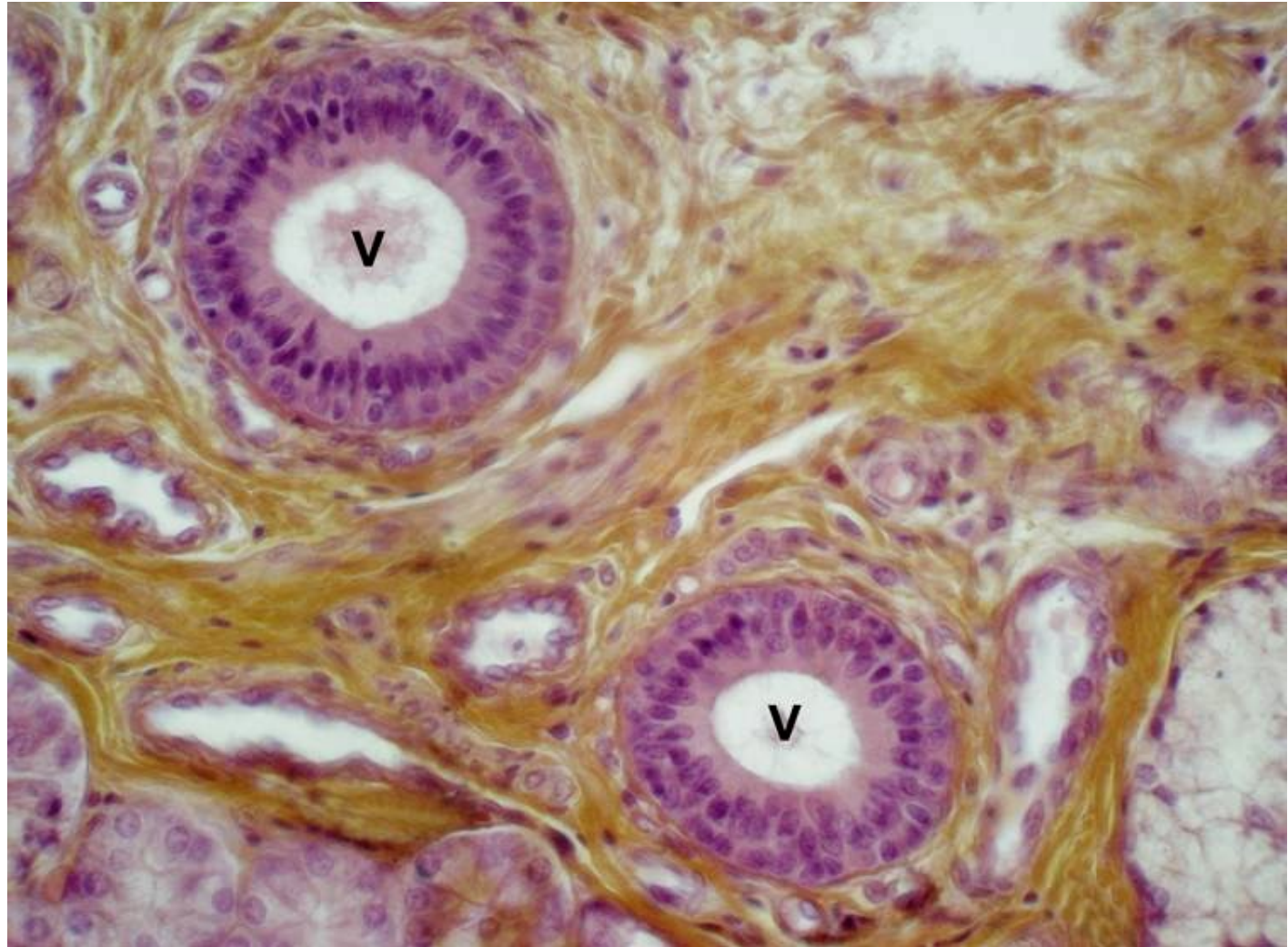

Hlavní vývody

Dvouřadý cylindrický epitel

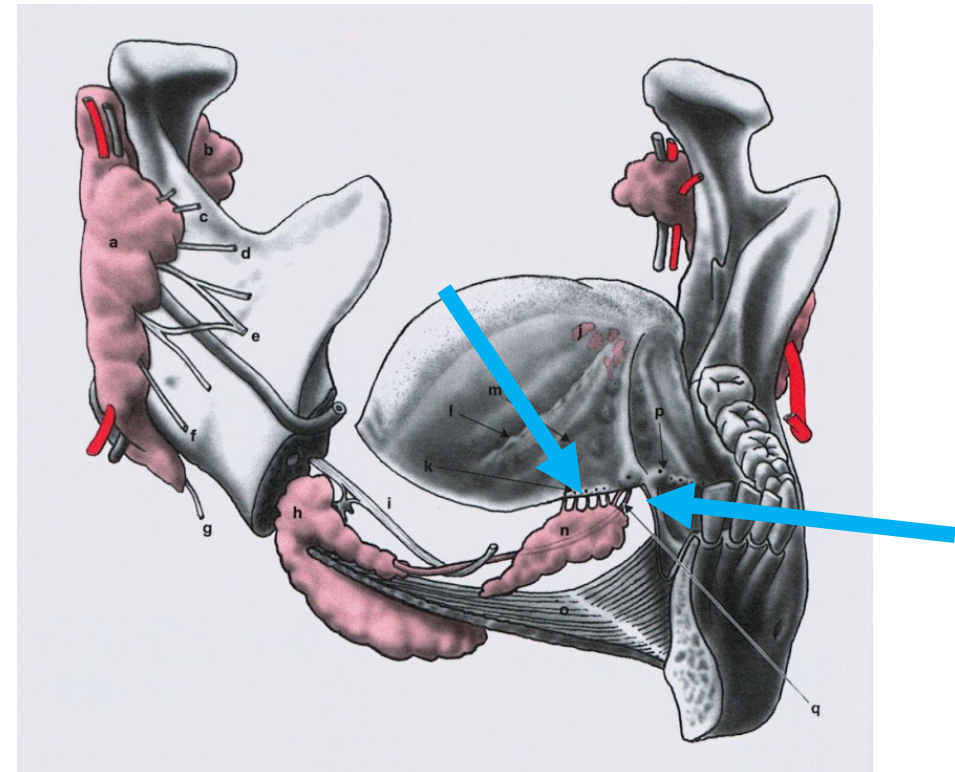
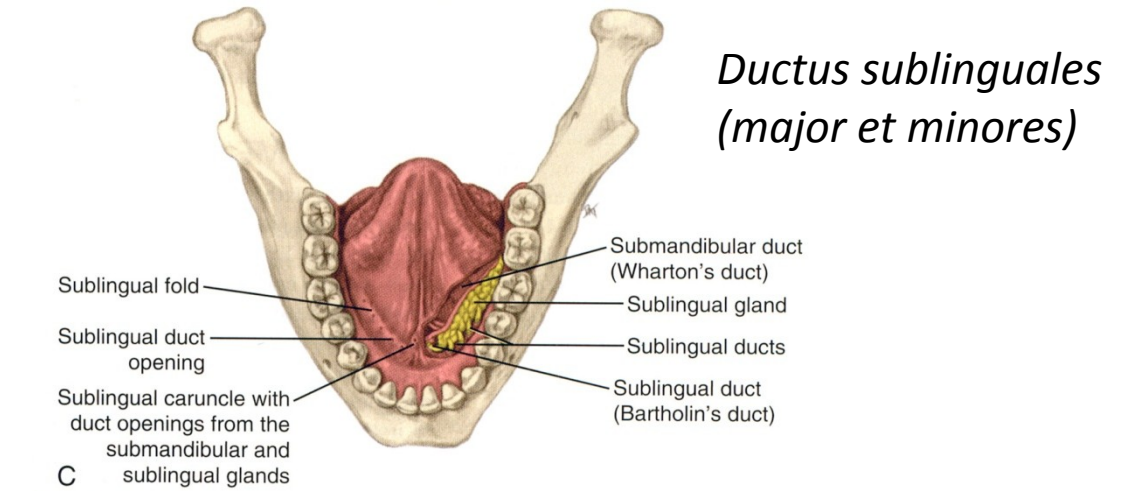
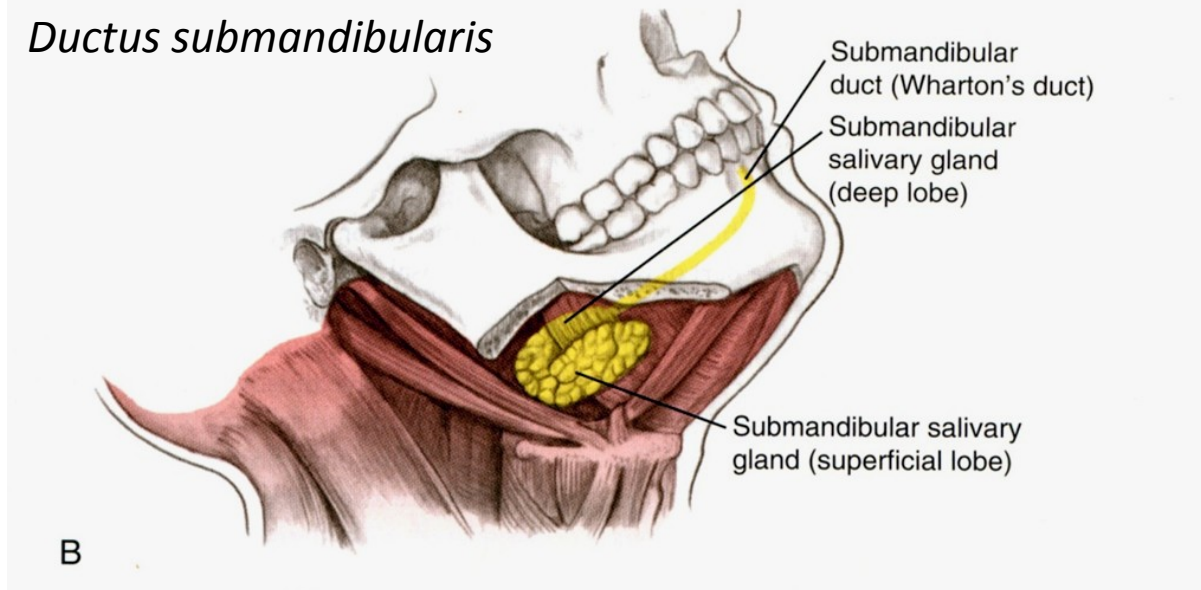
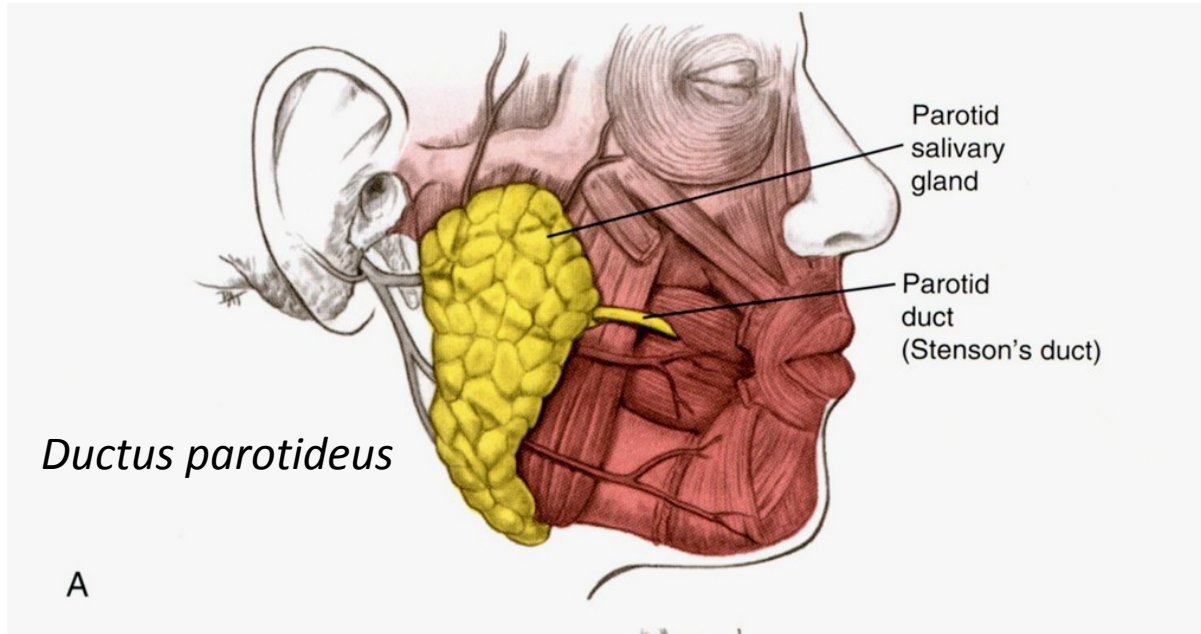
V epitelu jsou **pohárkové buňky**

Stěna zesílena hustým kolagenním vazivem, popř. i hladkými svalovými buňkami

Ductus Rivini (V) s dvouřadým cylindrickým epitelem v septu *gl. sublingualis*. Massonův žlutý trichrom.

Topografie velkých slinných žláz

Glandula parotis

Čistě serózní žláza

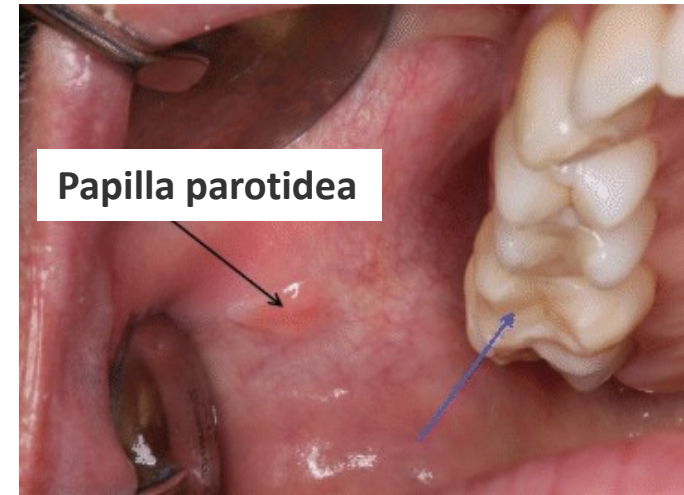
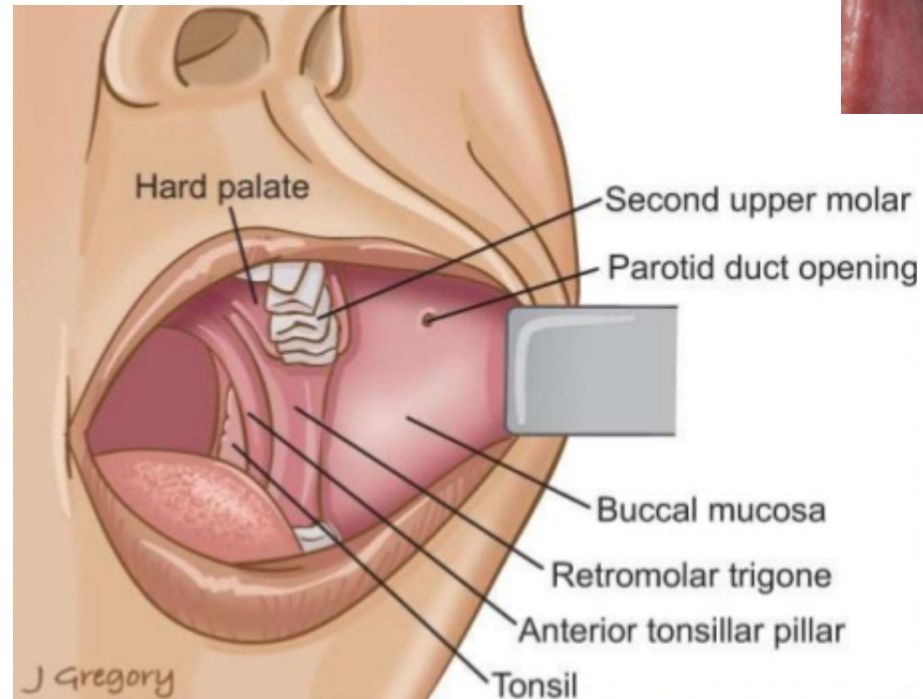
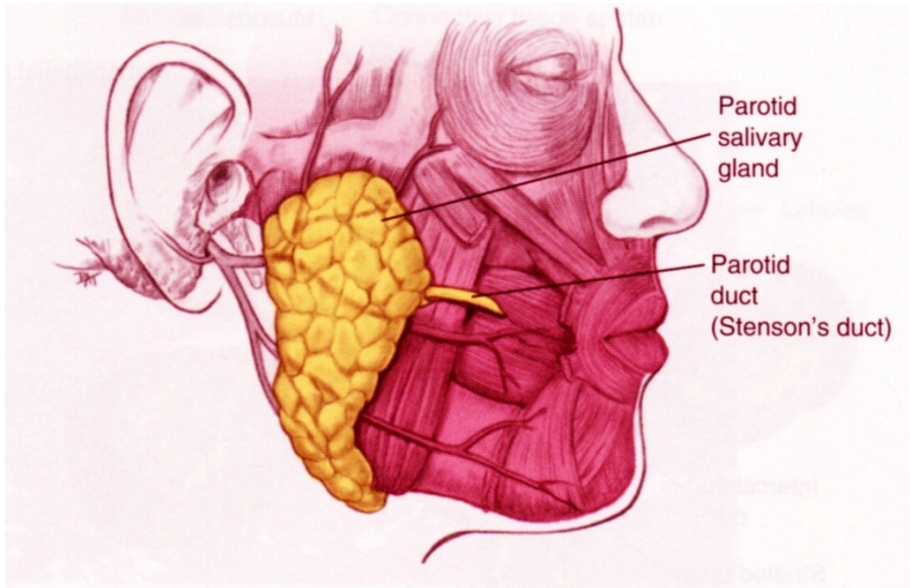
14 - 28 g

Pouzdro, septa a lalůčky

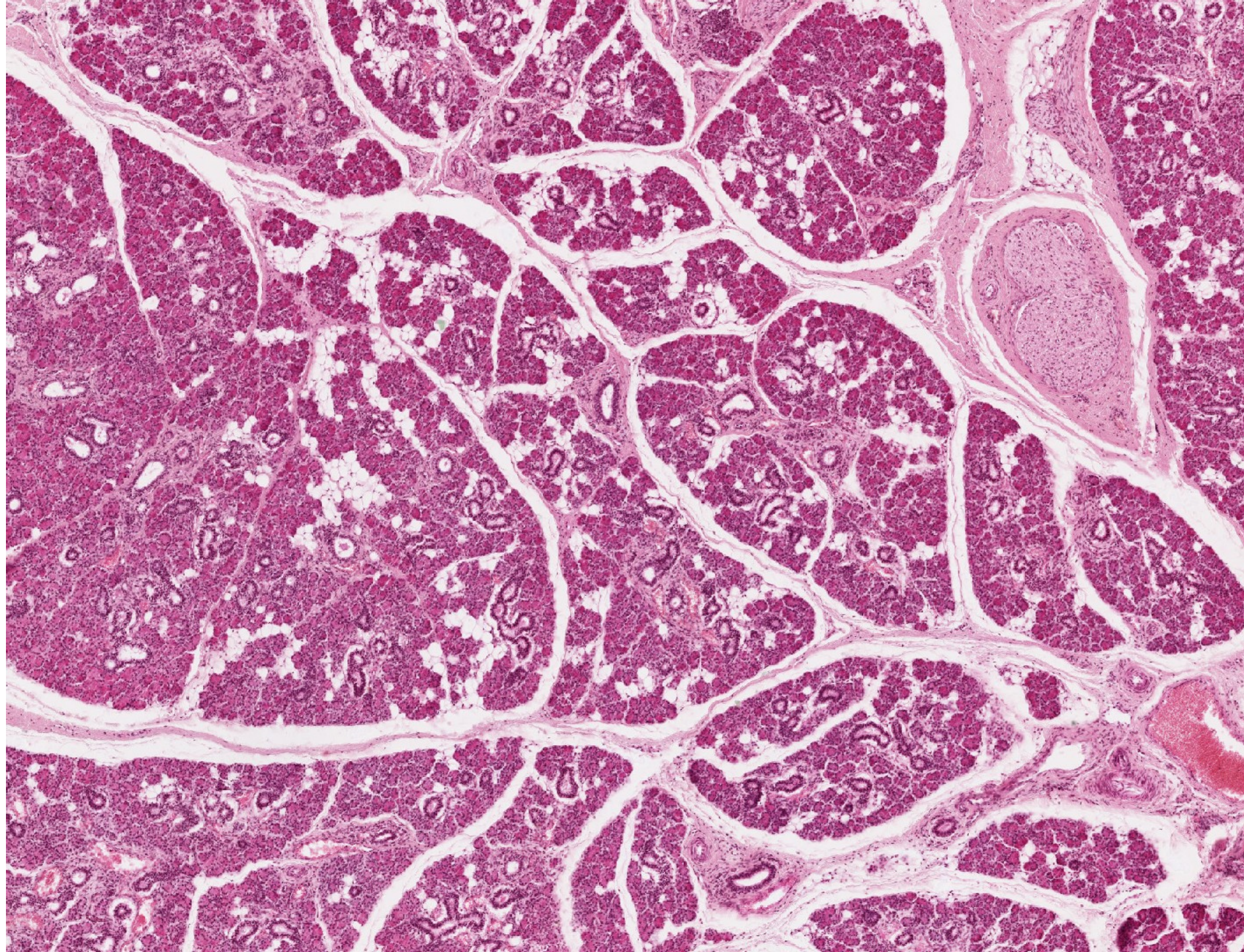
Serózní aciny, vývody zastoupeny všemi úseky – vsunuté vývody dlouhé a žíhané úseky početné

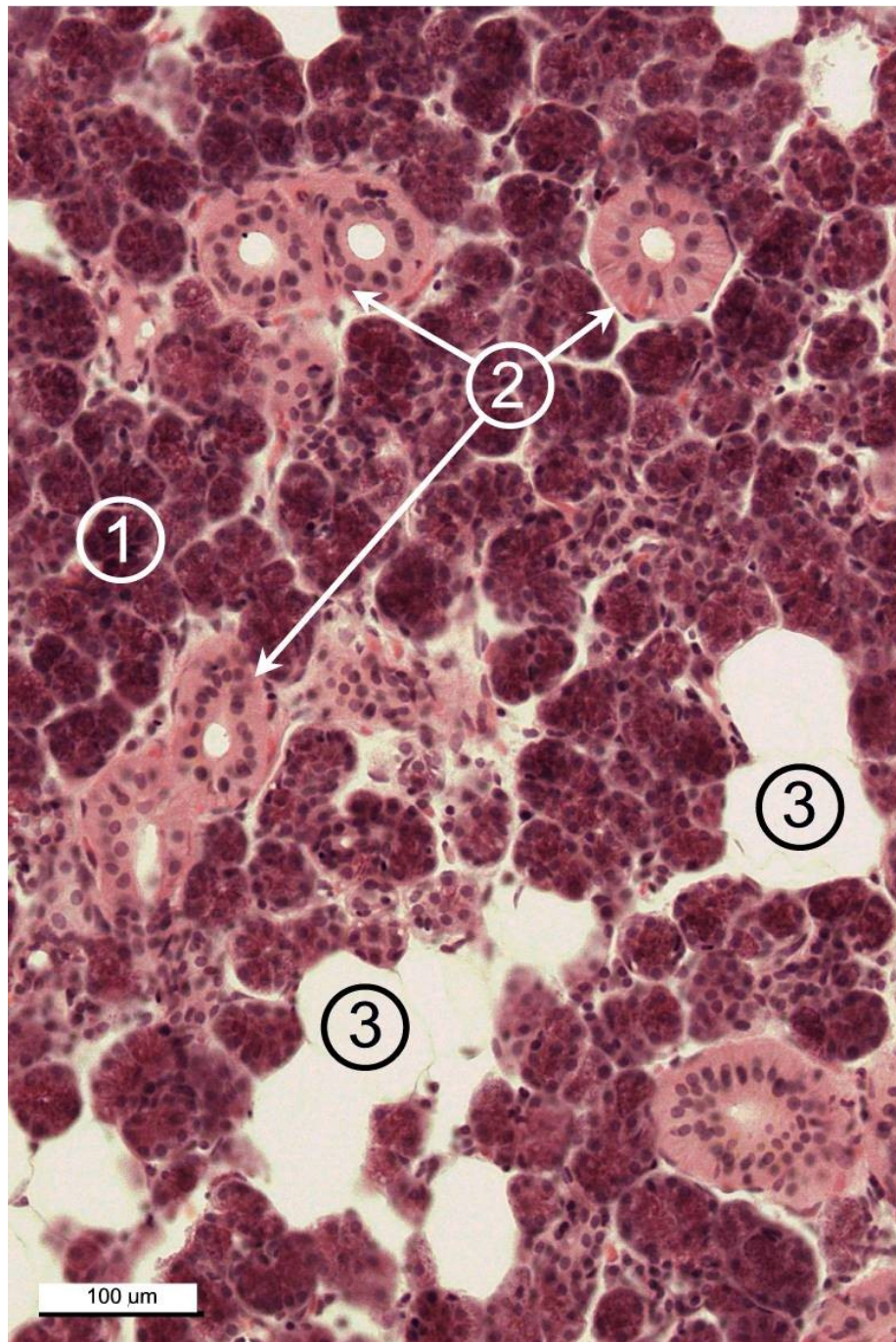
Ductus parotideus (Stenoni) - 2. horní molár (Steno/Stensen, Niels)

Adipocyty!

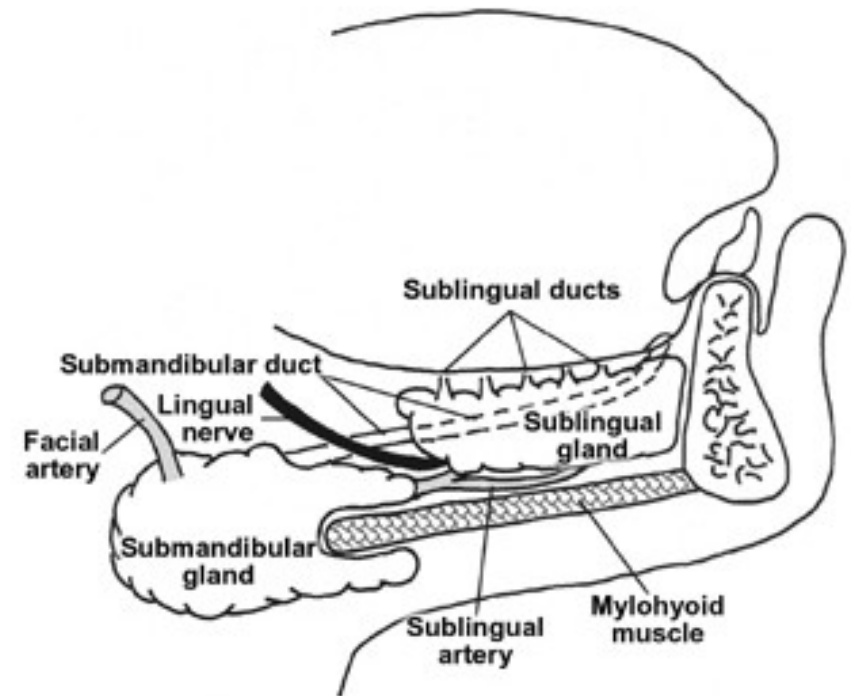
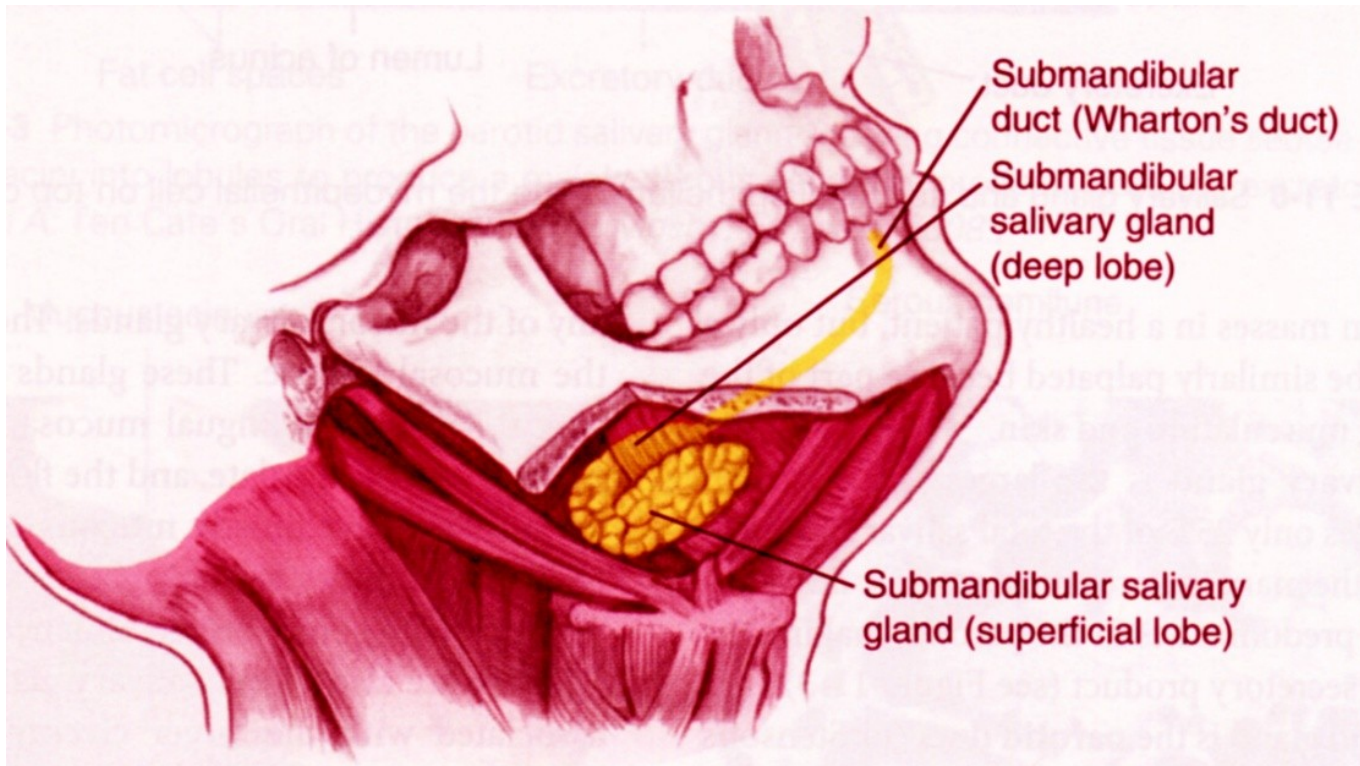
Glandula parotis

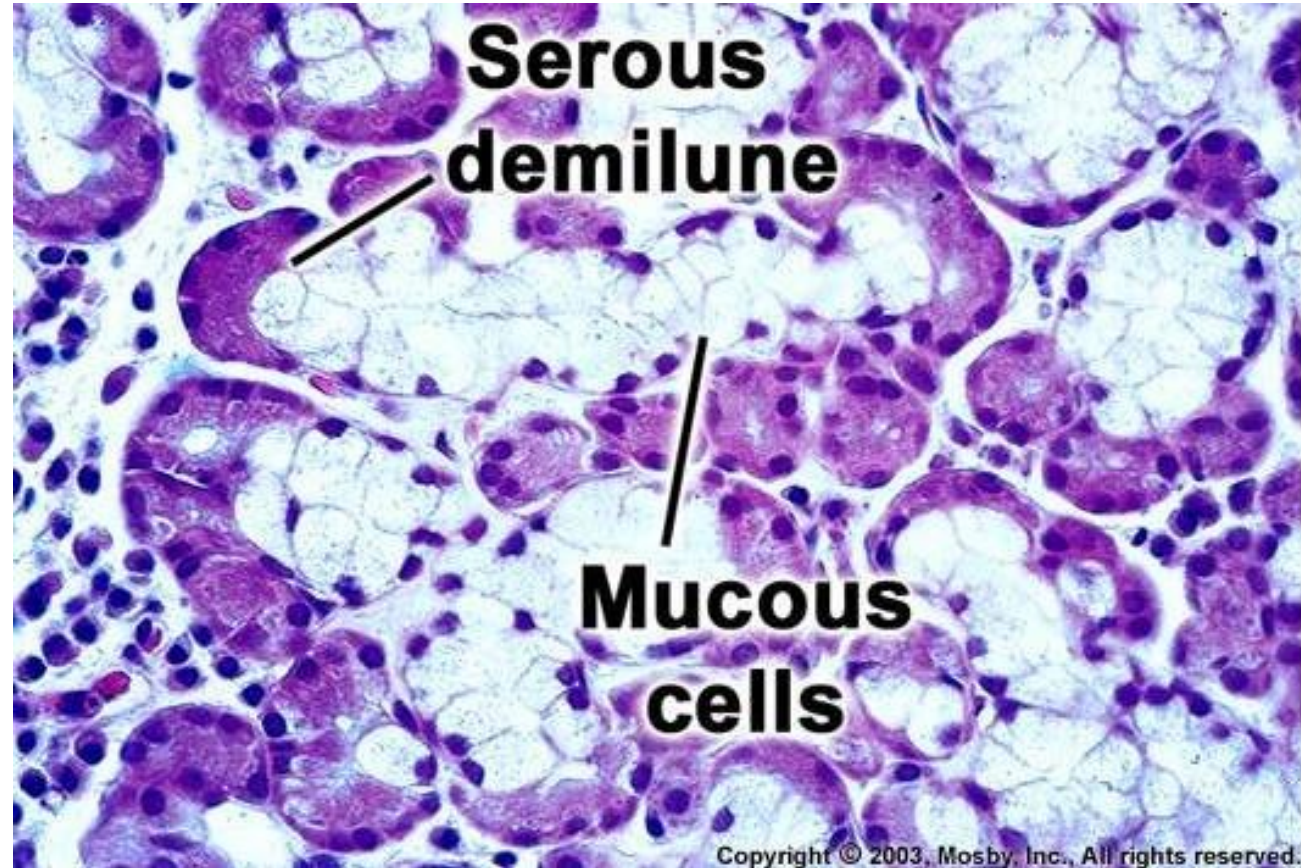
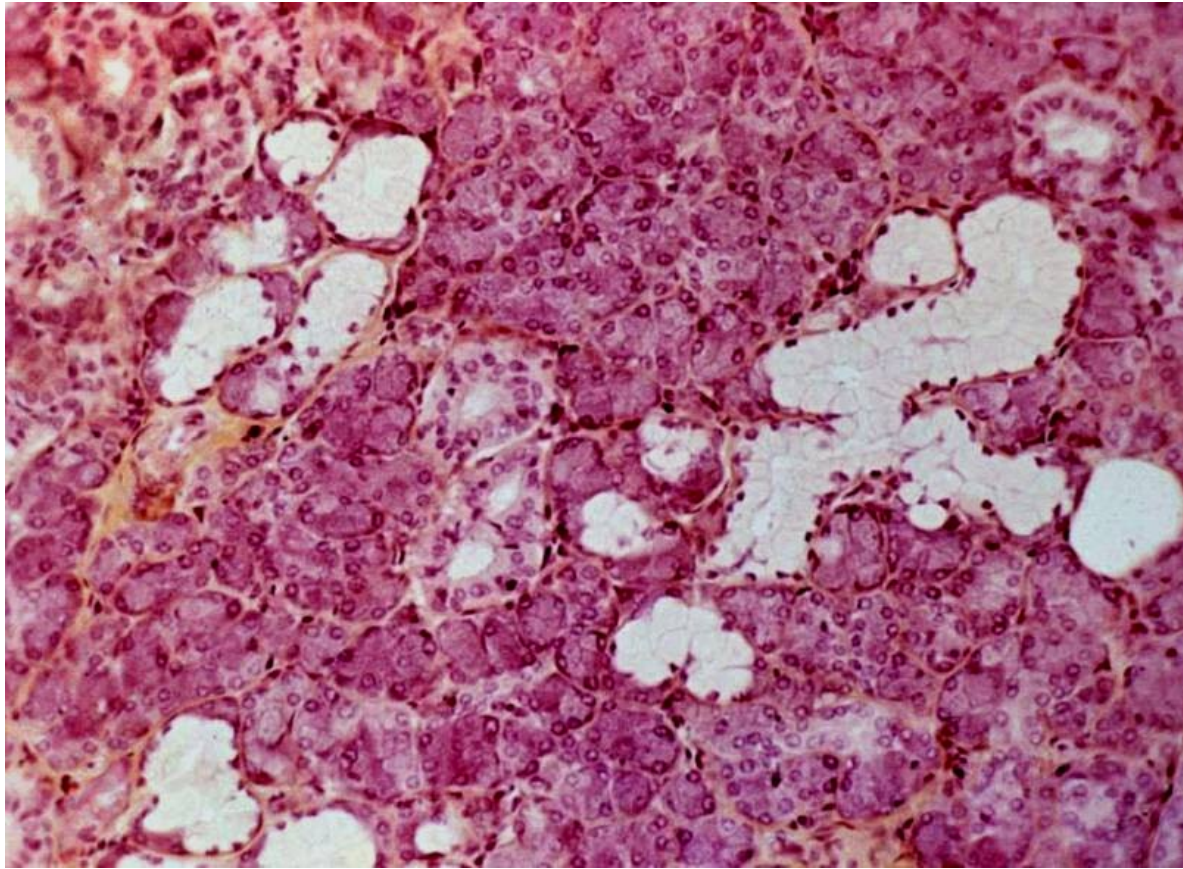

Glandula submandibularis

- **SMÍŠENÁ** tuboalveolární žláza s převahou **SERÓZNÍ** složky
- 10-15 g, má vlastní vazivové pouzdro
- Serózní aciny - asi 80 %, zbytek mucinózní tubuly s **Gianuzziho lunulami**
- Vsunuté i žíhané vývody
- **Ductus submandibularis** (Whartoni) - **frenulum linguae**

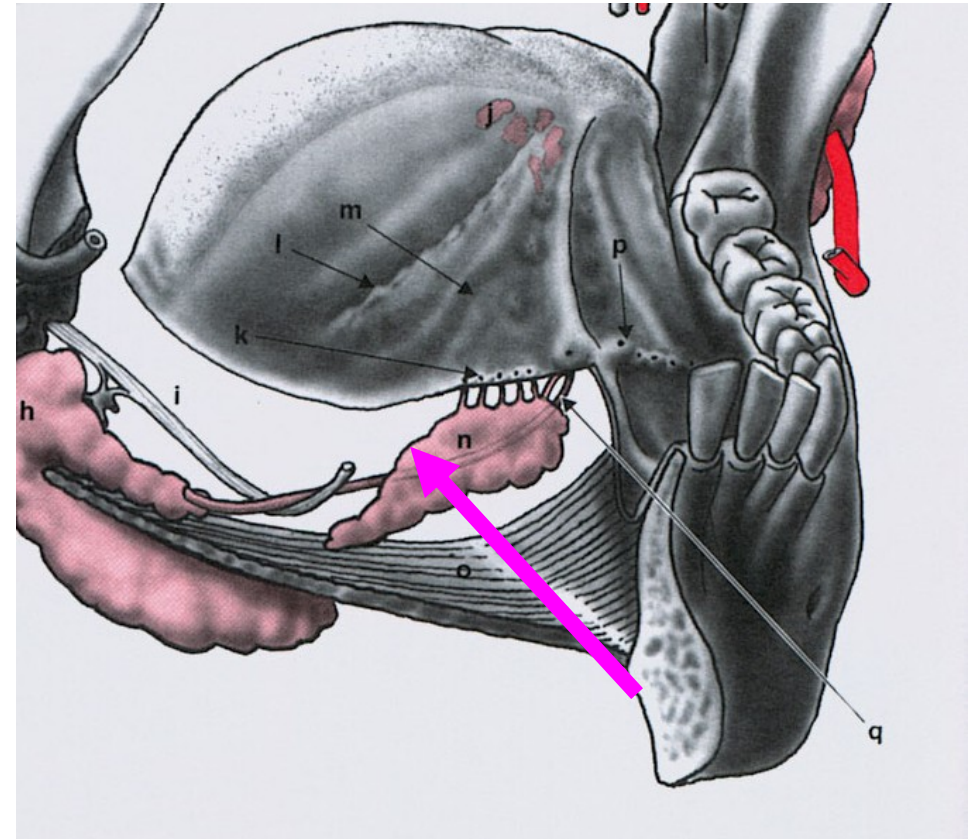

Glandula submandibularis

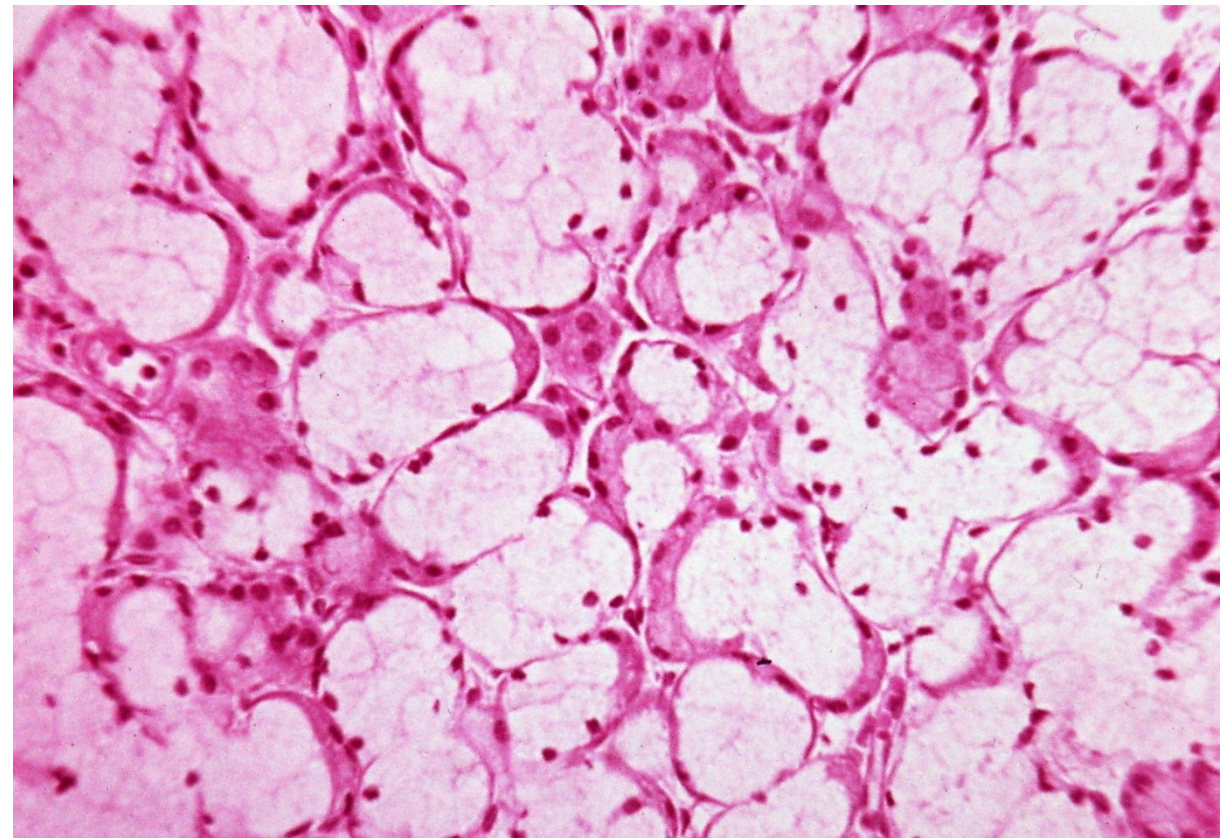
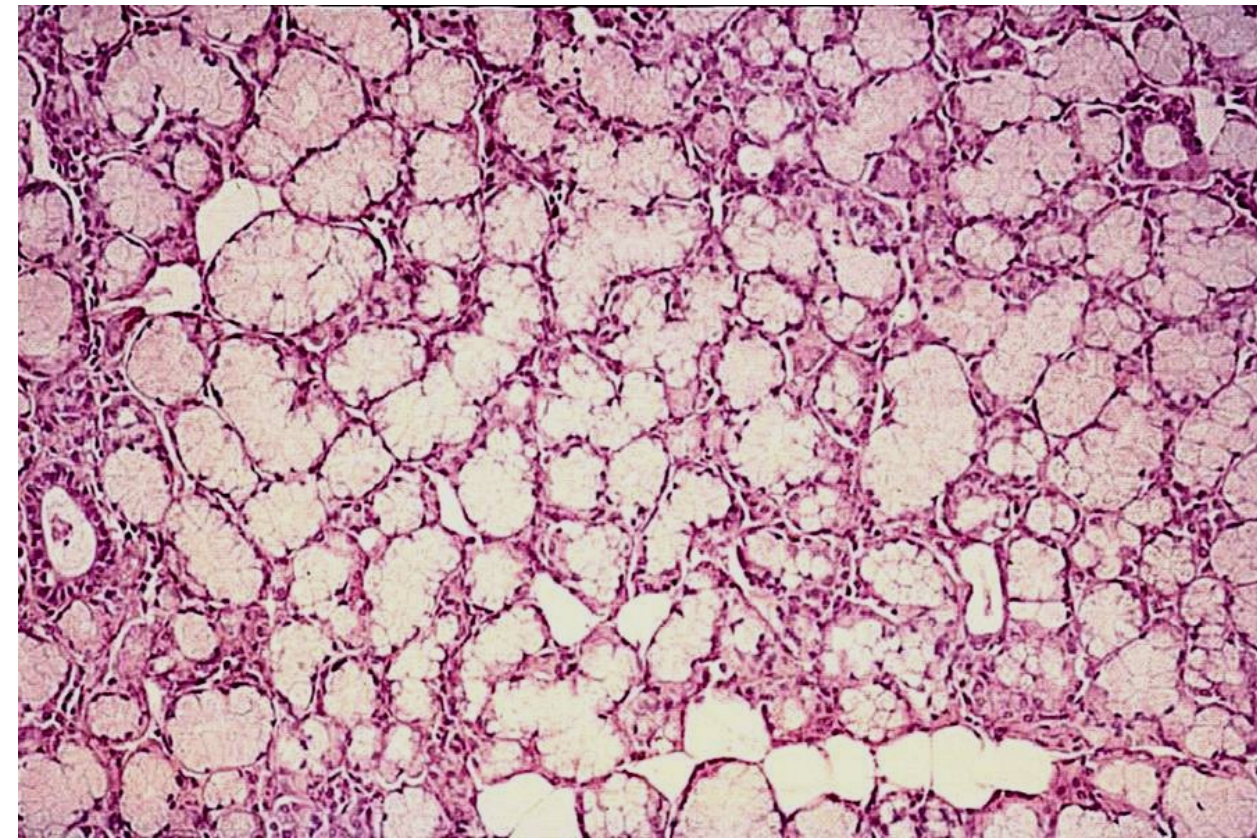

Glandula sublingualis

- **SMÍŠENÁ** tuboalveolární žláza s převahou **MUCINÓZNÍ** složky
- 2g
- Vepředu na dně ústní dutiny poblíž střední roviny na *m. mylohyoideus*
- Neúplné pouzdro
- Mucinózní tubuly, **serózní aciny vzácné**, místo nich tubuly s **Gianuzziho lunuly**
- **Chybějí vsunuté vývody**, žíhané ano, ale málo a krátké

- **Ductus sublingualis major** (Bartholini)
- **Ductus sublinguales minores** (Rivini)

Glandula sublingualis

Comparison of major salivary glands			
	PAROTID	SUBMANDIBULAR	SUBLINGUAL
Size	Largest, encapsulated	Intermediate, encapsulated	Smallest, no capsule
Location	Behind mandibular ramus, anterior and inferior to ear	Beneath the mandible	Floor of the mouth
Main ducts	Parotid duct (Stenson's): opens opposite maxillary second molar on buccal mucosa	Submandibular duct (Wharton's): opens near lingual frenum on floor of mouth	Sublingual duct (Bartholin's): opens at same area as submandibular duct; may have additional ducts (Rivini) at submandibular folds
Striated ducts	Short	Long	Rare or absent
Intercalated ducts	Long	Short	Absent
Feature of gland	True serous	Mixed (the serous component outnumber the mucous)	Mixed (the mucous component outnumber the serous)
% of total saliva volume	25%	55-65%	5-10%

Slina (saliva)

Produkt všech slinných žláz ústní dutiny

1,0–1,5 litr/den (0,3 - 0,6 ml/min)

Malé žlázy 10% / velké žlázy 90% (gl. parotis 25 %, gl. submand. 60-65 %, gl. sublingualis 10 %)

Čirá nebo lehce opaleskující viskózní tekutina, slabě kyselá pH: 6,8 (6,5 – 7,2)

Skládá se ze složky tekuté a formované:

Tekutá: voda (95%) + ionty - Na⁺, K⁺, Cl⁻, Ca²⁺, Mg²⁺, HCO₃⁻, aj.

bílkoviny: amyláza (ptyalin) a maltáza, peroxidáza, lysozym, laktoferin

glykoproteiny – hlen (mucin)

imunoglobuliny (Ig A, IgG a IgM)

malé organické molekuly (glukóza, aminokyseliny, močovina, kys. močová aj.)

Formovaná: odloupané buňky epitelu ústní dutiny, slinná tělíska (jde o pozmeněné lymfocyty) a nepatogenní saprofytické bakterie

2 etapy: **primární slina** (izotonická) - neprošla žíhanými vývody a **definitivní slina** (hypotonická) - byla modifikována v žíhaných vývodech

Funkce sliny

- **Protektivní:** tvoří na povrchu sliznice a zubů tenký film - **slinný film**
stimuluje reparační procesy v ústní dutině
účastní se remineralizace a udržuje integritu zubů
zajišťuje vlhkost a samočištění sliznice ústní dutiny
zuby chrání před působením bakterií
- **Antimikrobní:** proteiny s bakteriostatickým účinkem – lysozym, peroxidasa, laktoferin, aj.
- **Zvlhčovací:** zvlhčuje sousta suché potravy a usnadňuje jejich polykání
- **Digestivní:** zahajuje štěpení polysacharidů (slinná amyláza)

slina představuje **citlivý indikátor orálního zdraví**
(změny při onemocnění periodontu, karies, kandidózy aj.)

Lokalizace		Název	Typ	Velikost
Rty		gll. labiales sup. et inf.	smíšené, přev. mucinózní	malé
Tváře		gll. buccales	smíšené, přev. mucinózní	malé
		gll. molares (retromolares)	smíšené, přev. mucinózní	malé
		GL. PAROTIS	serózní	VELKÁ
Patro	tvrdé	gll. palatinae (žlázová zóna)	mucinózní	malé
	měkké	gll. palatinae	mucinózní	malé
Jazyk		gl. apicis lingue (Blandini-Nuhni)	smíšená, přev. mucinózní	malá/ velká
		žlásky Ebnerovy (gll. papillae vallatae)	serózní	malé
		žlásky Weberovy (gll. linguales post.)	mucinózní	malé
Dno dutiny ústní		GL. SUBMANDIBULARIS	smíšená, přev. serózní	VELKÁ
		GL. SUBLINGUALIS	smíšená, přev. mucinózní	VELKÁ

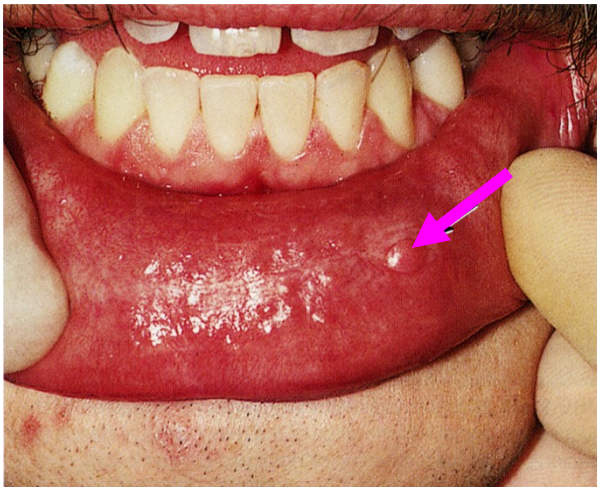
Patologie (onemocnění) slinných žláz

Sialadenitis (sialoadenitis) – zánět slinných žláz, bakteriálního nebo virového původu

Sialolithiasis - slina ve vývodech se stane vazkou natolik, že zahuštěný sekret může druhotně kalcifikovat - znemožní odtok (drenáž) - neprůchodnost vývodů

Sialolitiáza u malých slinných žláz - dilatací sekrečních oddílů (**mukokéla**), a zvětšením žlázek

Při neprůchodnosti ductus submandibularis - velká retenční cysta uložená na spodině ústní dutiny – ranula („žabka“) (při neprůchodnosti duct. sublingualis major nebo ductus sublinguales minores)

Regulace činnosti slinných žláz

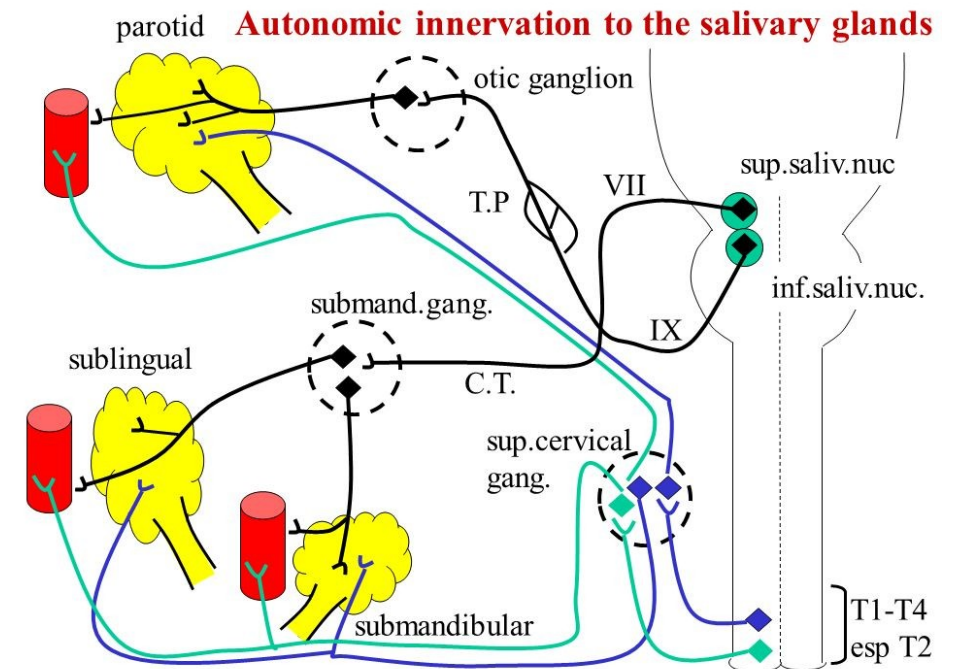
Autonomní nervový systém: z hlavového oddílu **parasympatiku** a hrudního **sympatiku** do žláz vstupují eferentní vlákna, která vytvářejí na povrchu sekrečních oddílů a vývodů husté pleteně

stimulace **sympatických** vláken **snižuje** produkci sliny
stimulace **parasympatických** vláken **zvyšuje** salivaci

malé slinné žlázy secernují **neustále**
velké slinné žlázy vydávají sekrety **pouze na podnět**
(např. chemický, mechanický aj.).

Atrofie žláзовého parenchymu
atrofie provází některá systémová onemocnění,
indukována léky, ozářením

Důsledek: **hyposalivace - xerostomia** („sucho v ústech“)

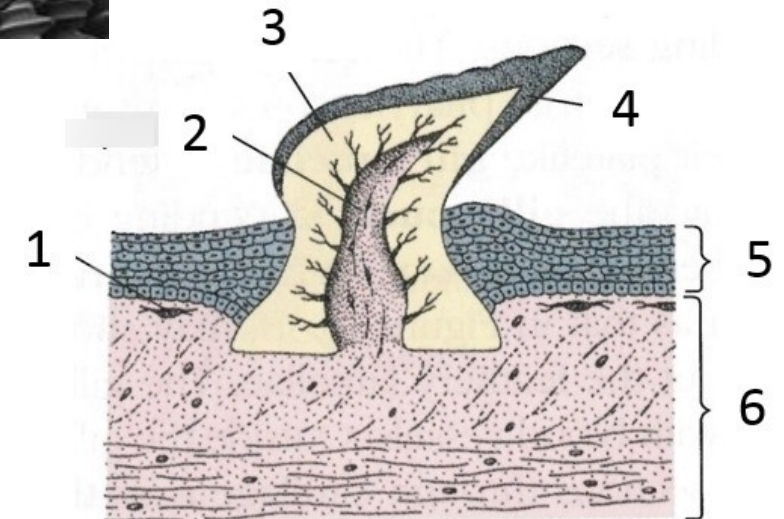
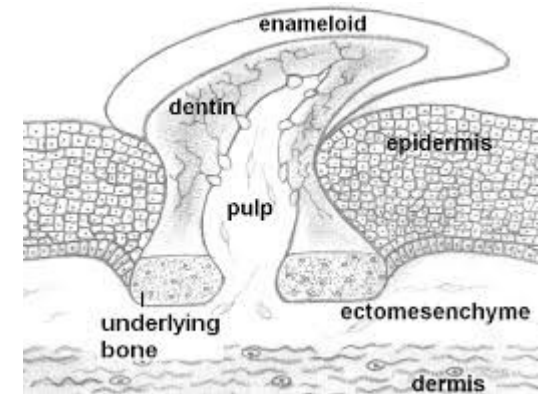
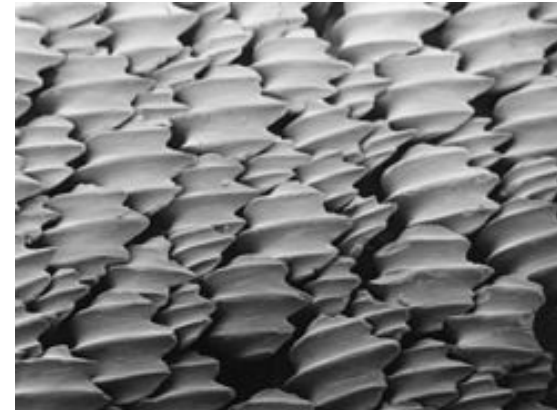
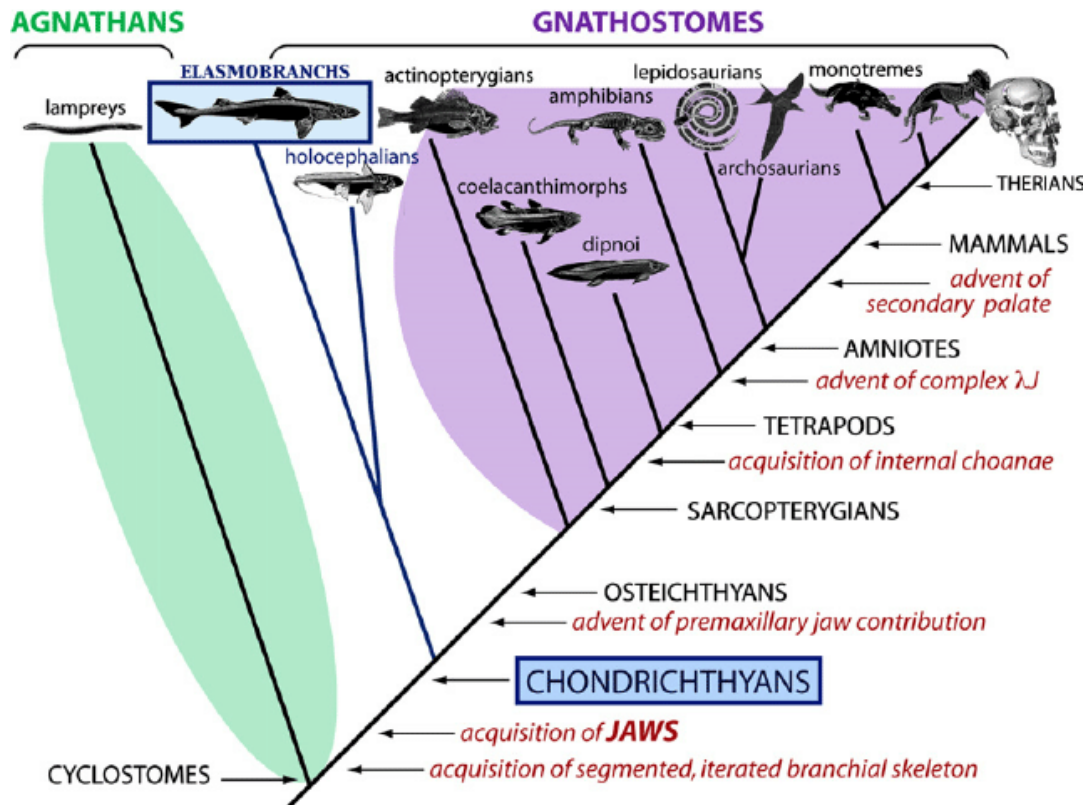

Poznámky k fylogenezi a srovnávací anatomii zubů

Zuby – kalcifikované útvary, které derivují z ektodermu a ektomezenchymu (neurální lišta)

Evolučně se ve fylogenezi objevují až u **čelistnatých obratlovců - Gnathostomata**

Předchůdce zubů - plakoidní šupiny u paryb, které pokrývaly povrch těla a dutinu ústní

Fylogenetická klasifikace zubů

Podle tvaru zubu a tvaru korunky:

Haplodontní zuby – tvar jednoduchých kuželů (dochovaly se u některých ryb a obojživelníků) - obr. C

Protodontní zuby - mají rovněž kuželovitý tvar, ale korunka je rozlišena v přední a zadní hrbolek (fosilní vačnatci)

Trikodontní zuby - s korunkou sestávající ze 3 hrbolků, které jsou uloženy v jedné řadě ve směru zubního oblouku (prapředci savců) - obr. D

Trituberkulární zuby - korunky mají také 3 hrbolky, které tvořily 2 řady: bukální a linguální (vačnatci, hmyzožravci, šelmy a kopytnatci) - obr.E

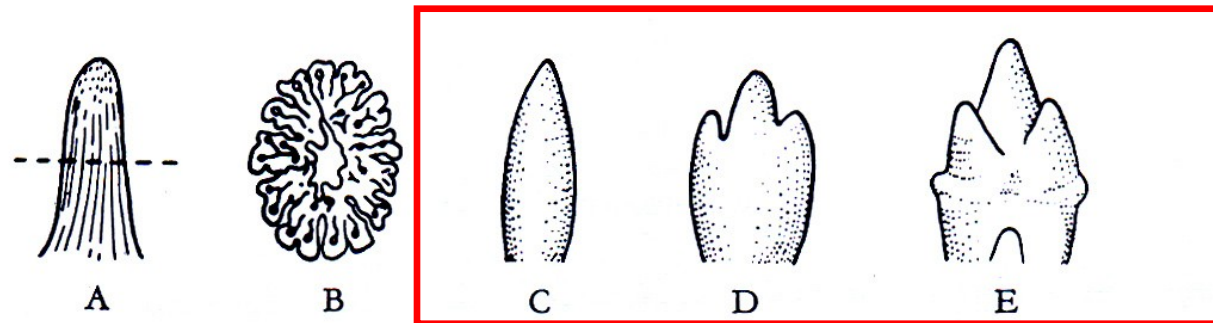
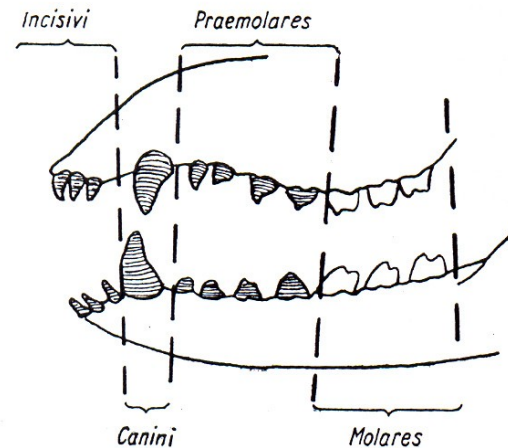

Abb. 71. Zahntypen von Wirbeltieren. A: labyrinthodenter Zahn (Crossopterygier); B: Querschnitt durch einen labyrinthodonten Zahn (vergrößert); C: Kegelhahn (Reptilien); D: triconodenter Zahn (anzestrals Säugetiere); E: trituberculater Zahn (Marsupialier, Insektivoren). (Kombiniert nach BYSTROW und PORTMANN)

Počet zubů – druhově charakteristický, variabilní, cca 15 – 170 zubů.

Počet zubů představuje důležitý taxonomický znak

links nach rechts beginnt man mit der Zahl der Incisiven und beschränkt sich im allgemeinen auf die Darstellung einer Kieferhälfte. Als Formel für ursprüngliche Säugetiere wird folgende angenommen (s. Abb. 73):

3	I	4	3
3	I	4	3

Abb. 73. Permanentes Gebiß eines ursprünglichen Säugetieres. Schraffiert: Zähne, die bereits im Milchgebiß angelegt sind. (Verändert nach ROMER)

u primátů a u člověka: 32

permanentní dentice – LH kvadrant

$I_1 I_2 C P_1 P_2 M_1 M_2 M_3$

Soubor všech zubů = dentice

Brachyodont
Taurodont
Bilophodont
Haplodont
Polyprotodont
Acrodont Cynodont Protodont
Labyrinthodont Secodont
Loxodont
orthodont
Pleurodont Homodont Tritubercular
Hypsodont Diprotodont
Lophodont Heterodont
Monophyodont Selenodont
Polyphyodont Thecodont Diphyodont
Triconodont

Soubor všech zubů = **dentice**

Typy dentice

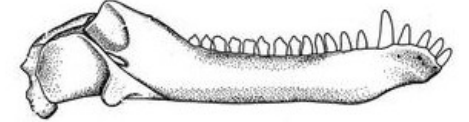
Podle **tvaru** zubů: **homodontní** - tvarově shodné
heterodontní - tvarově odlišné
(u savců dentes incisivi, canini, praemolares a molares)

Podle **počtu výměn (sad zubů)** během života:
monofyodontní - např. Holocephala - chiméry)
difyodontní (dentes decidui, dentes permanentes) - např. savci
polyfyodontní - např. ryby, nižší amfibia

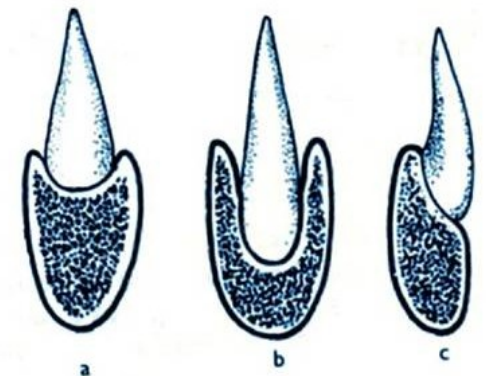
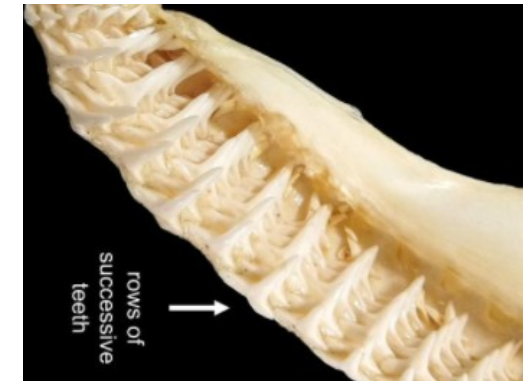
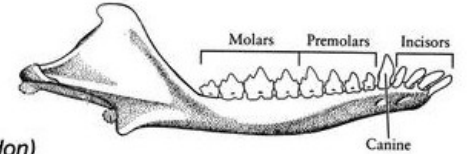
Podle **upevnění** zubů k čelisti:
akrodontní - nasedají na čelist shora (kostnaté ryby, obojživelníci)
pleurodontní - na čelist z boku (u plazů)
thekodontní - vsazeny do zubních jamek (lůžek) –
recentní savci (dinosauři, krokodýli)

“REPTILIAN” vs MAMMALIAN DENTITION

Homodont
(cynodont)

Heterodont
(Morganucodon)

Soubor všech zubů = dentice

Typy dentice

Podle **typu růstu** zubů:

Brachyodontní

- Dlouhý kořen

Hypselodontní

- Bez kořene – kontinuálně rostoucí

Hypsodontní

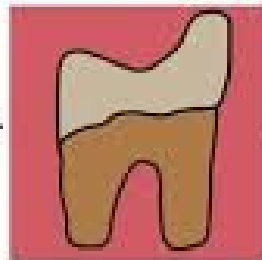
- Vysoká korunka

Mesodontní

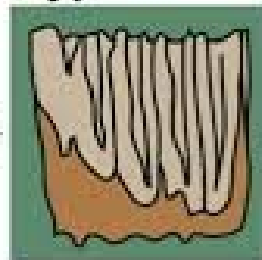
Brachyodont

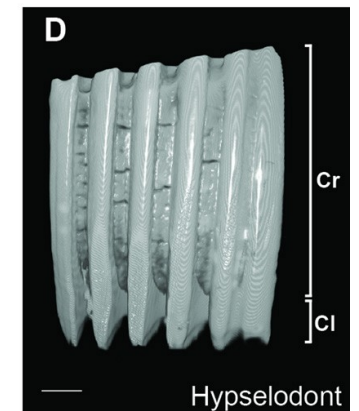
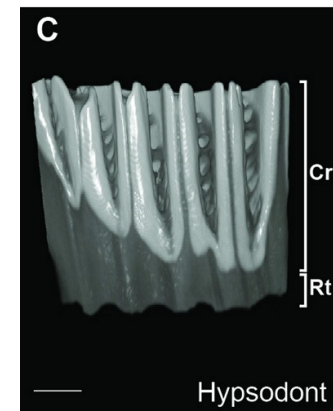
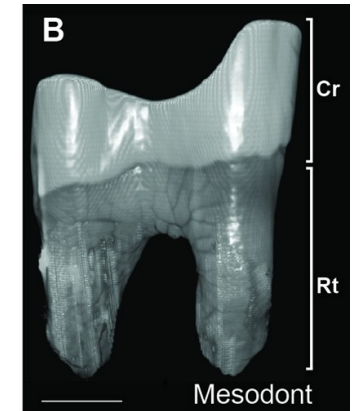
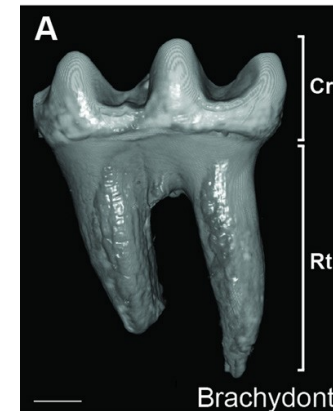
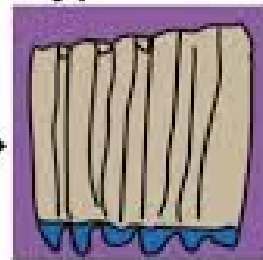
Mesodont

Hypsodont

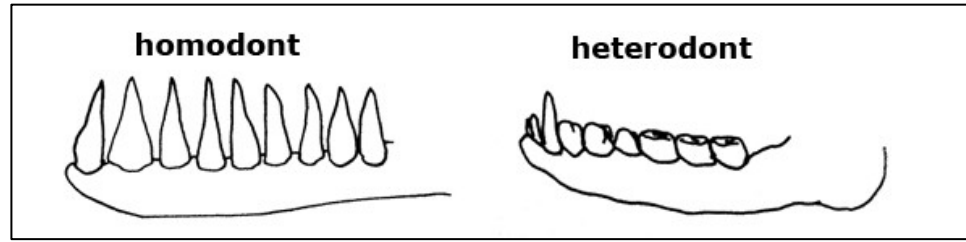

Hypselodont

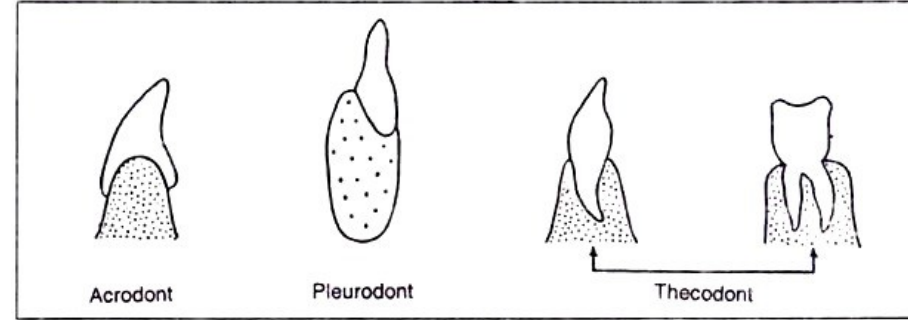

Lidská dentice je:

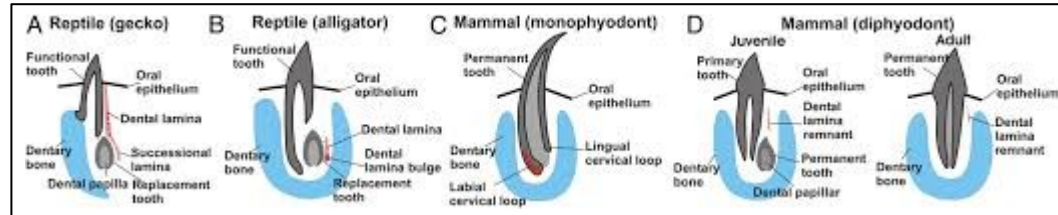
Heterodontní

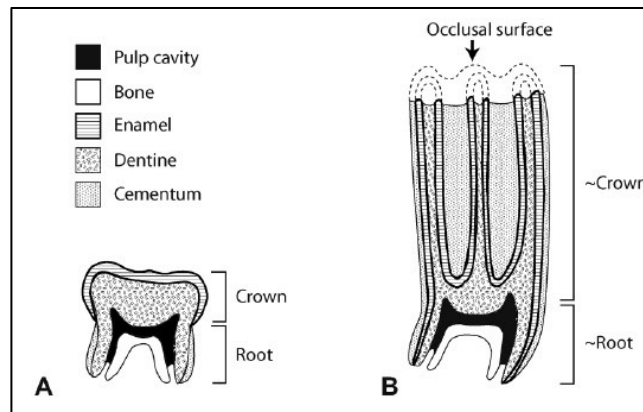
Thecodontní

Diphyodontní

Brachyodontní

(Hypsodontní - kůň)

Označení zubů v chrupu

Několik způsobů:

Pomocí počátečního písmena

řezáky – dentes incisivi

$I_1, I_2 / i_1, i_2$

špičák – dens caninus

C / c

třenové zuby – dentes premolares

$P_1, P_2 / p_1, p_2$

stoličky – dentes molares

$M_1, M_2, M_3 / m_1, 2_2, m_3$

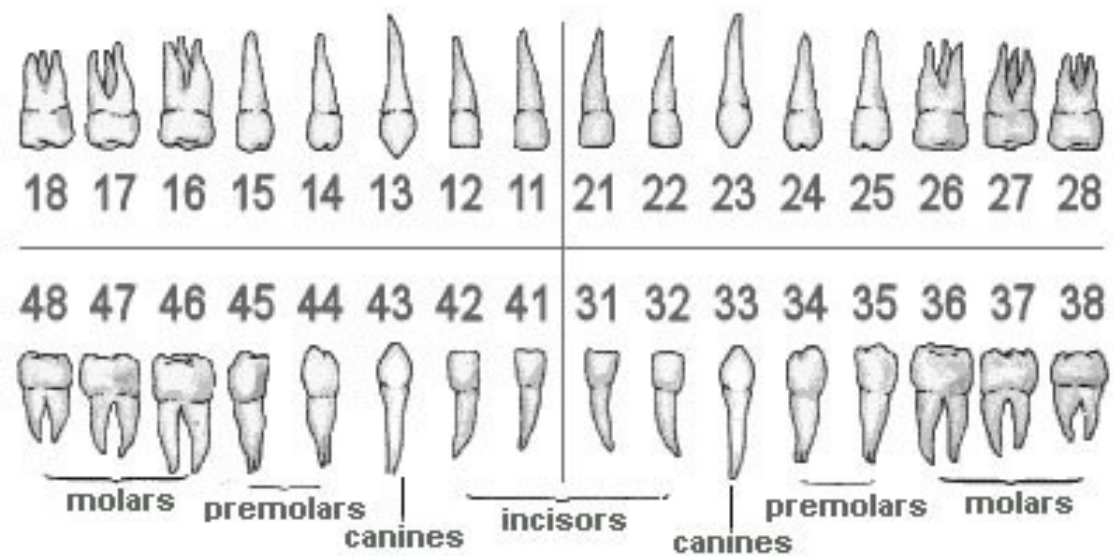
Pomocí číslice

mezinárodní značení pomocí „two-digit code“ (ISO System - International Standards Organization Designation system:
chrup rozdělen na kvadranty (ve směru otáčení ručiček):

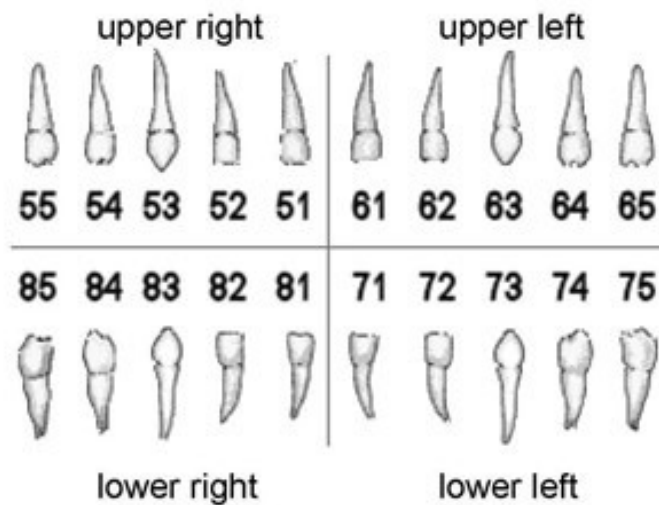
1 - 4 užívají pro stálý chrup

5-8 pro dočasný chrup

Stálý chrup

Dočasný chrup

Primary teeth notation system

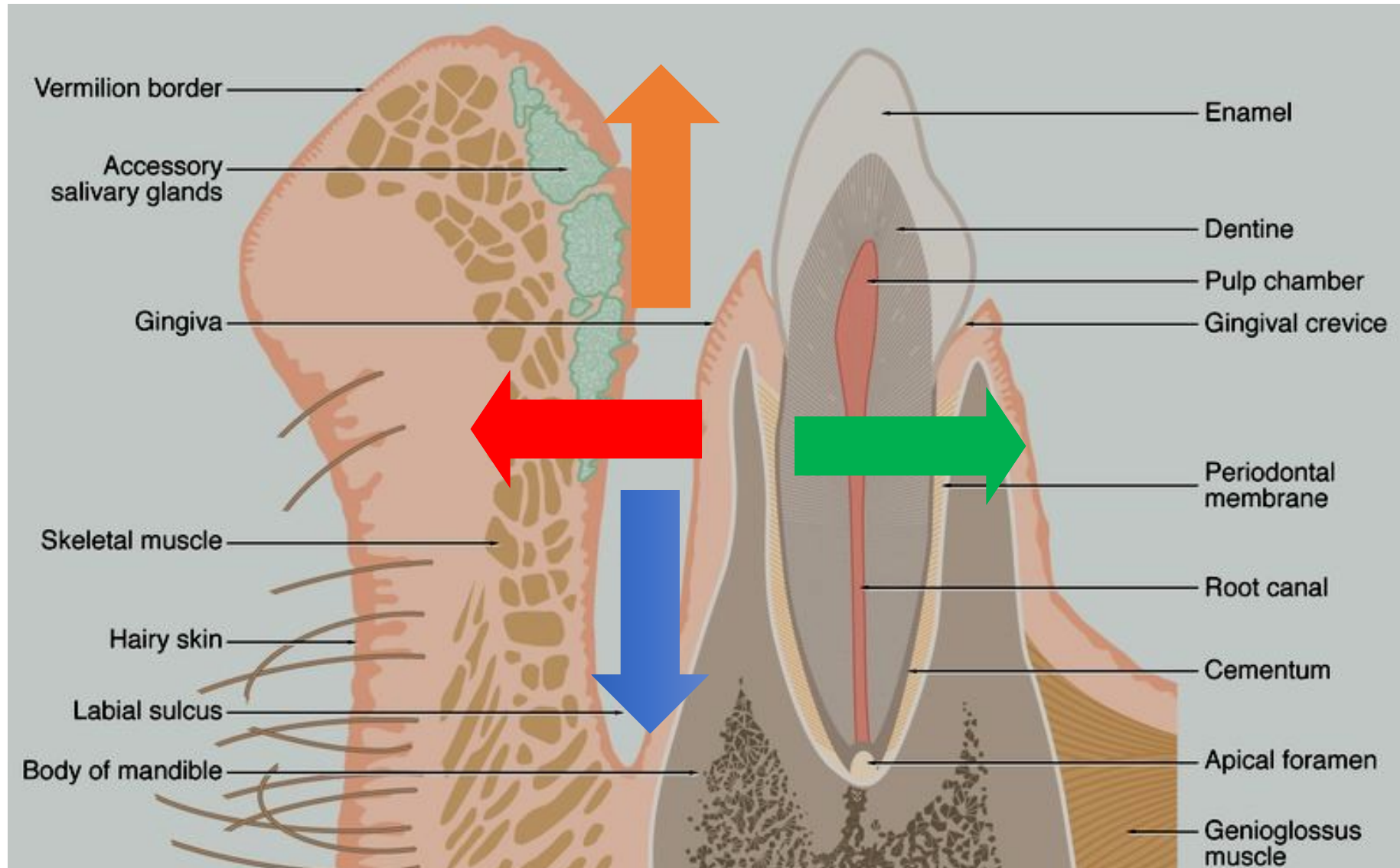
Značení směrů

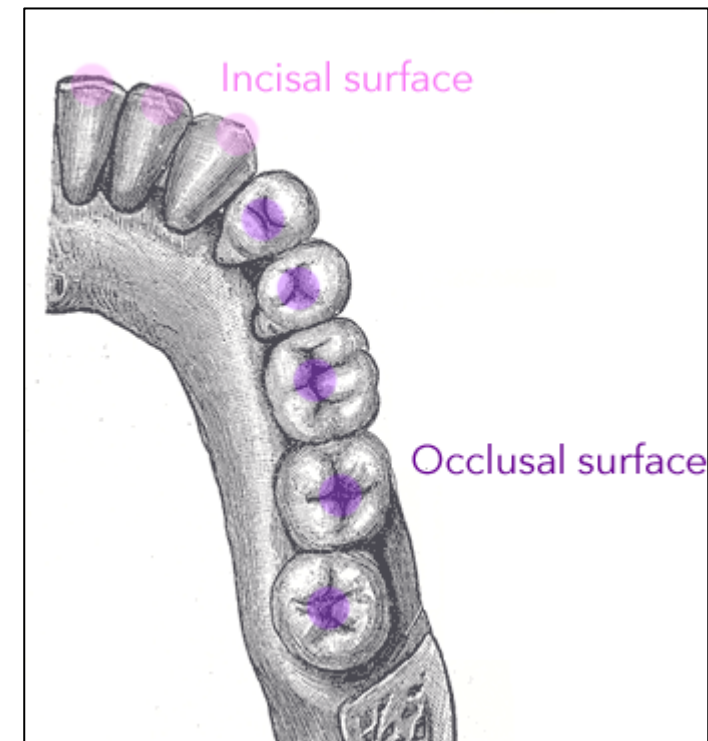
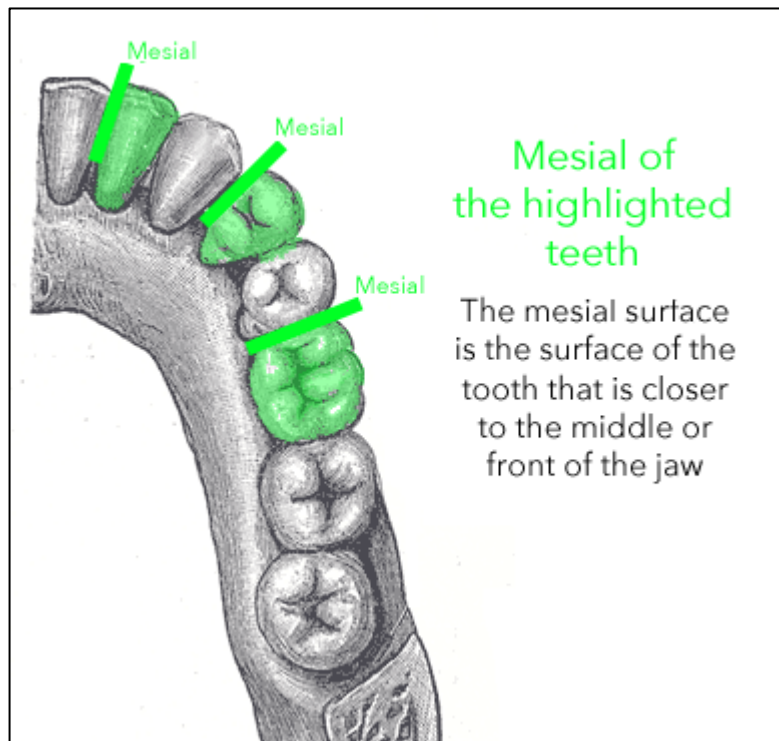
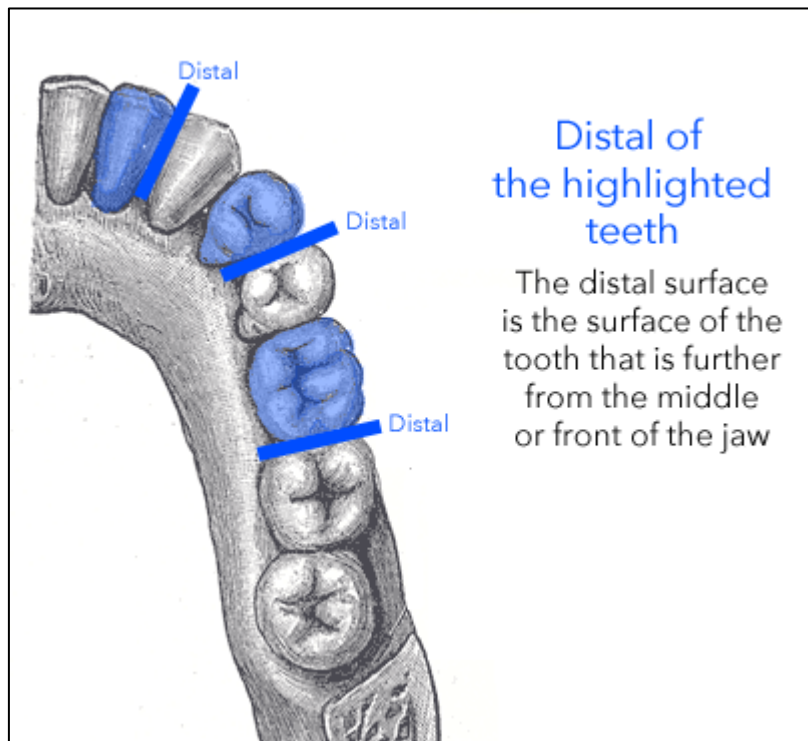
koronální

apikální

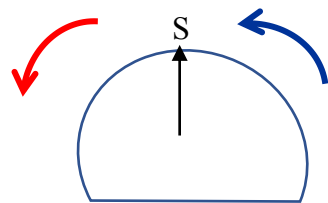
vestibulární (labiální, bukální)

linguální (palatinální)

distální
(k posl. moláru)

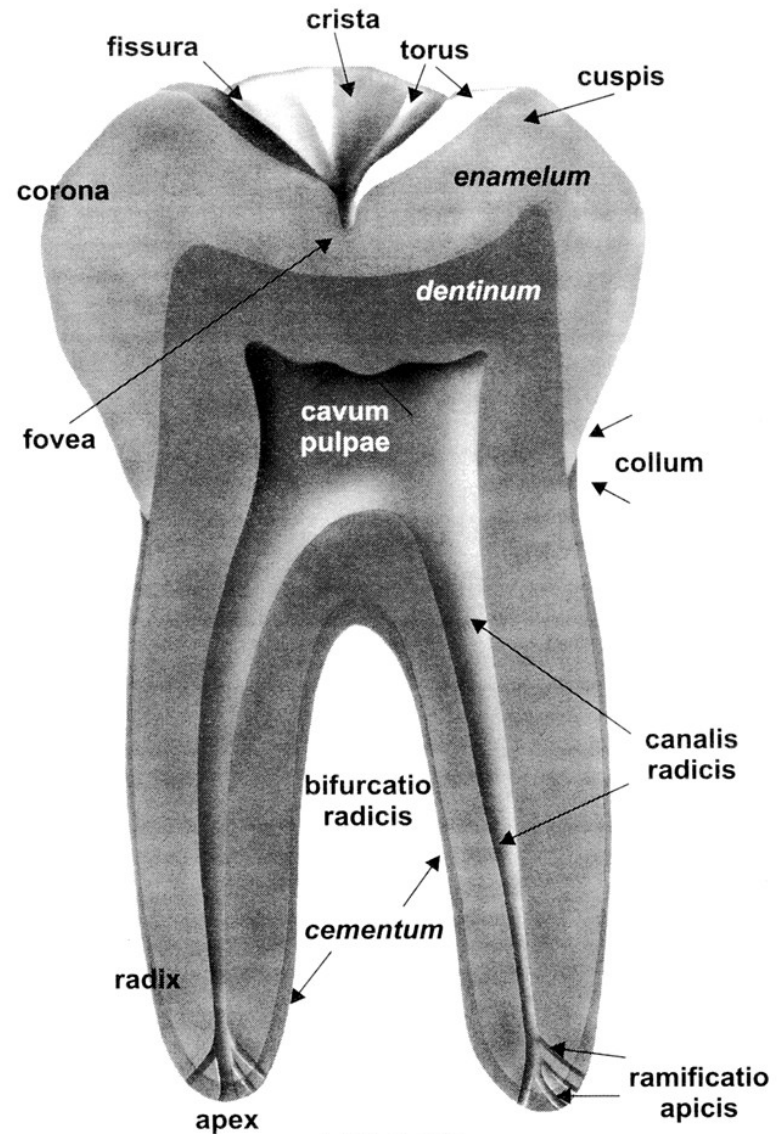
mesiální
(ke střední čáře)

Zub a zubní lůžko, periodontium, parodont, gingiva

korunka, krček, kořen

Části zuby:

Klepáček, Mazánek a kol. 2001

Zub (dens)

gingiva

TERMINOLOGIE:

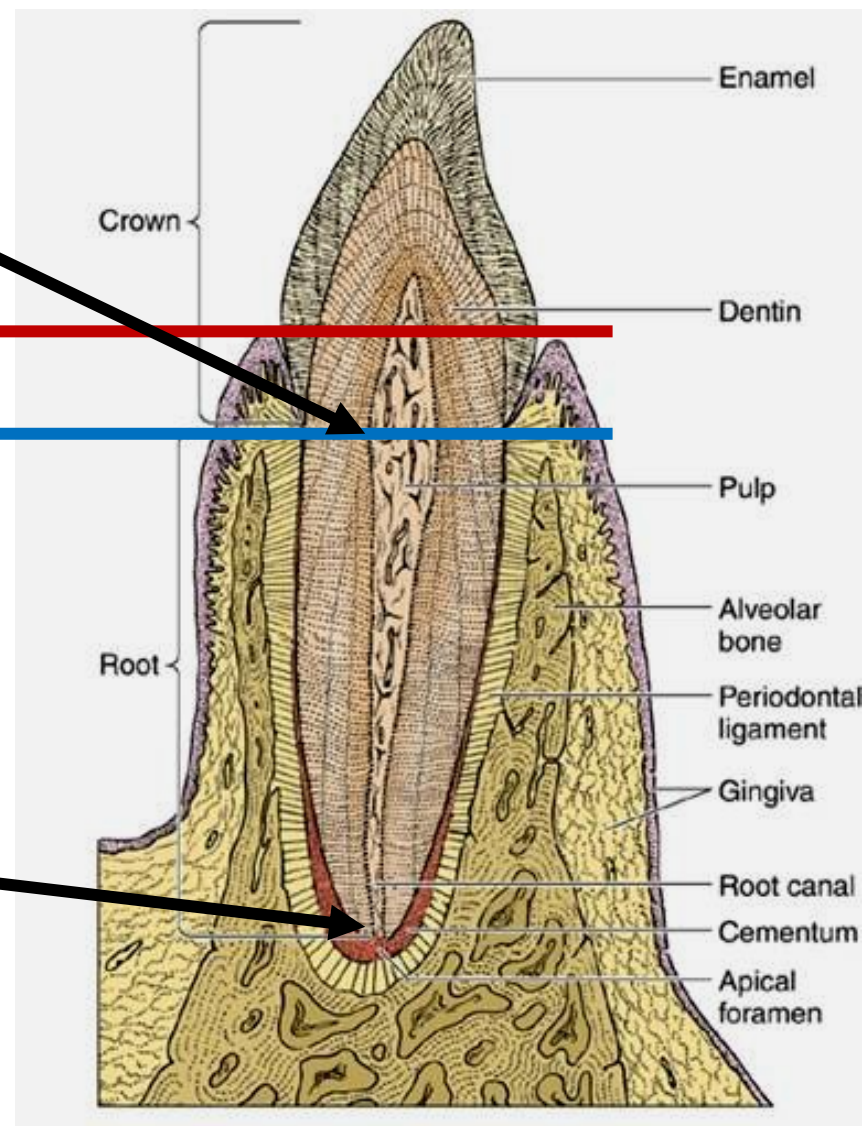
Dentes decidui (lactei)	20
Dentes permanentes	28-32
Corona dentis	(korunka)
Collum	(krček)
Radix	(kořen) 1-3
Cavum et canalis radices dentis	(dutina a kořenový kanálek)
Pulpa dentis	(dřeň)
Foramen apicis radices	(otvor na hrotu kořene)
Alveolus	(zubní lůžko)
Periodontium	(ozubice) Závěsný aparát zubu

Dutina **cavitas dentis** přecházející do **canalis radicus dentis**

Anatomická vs **klinická** korunka

Anatomický vs **klinický** kořen

Ústí na apexu kořene foramen apicis radicus Dentis

Závěsný aparát zubu

- **Zubní lůžko (alveolus)** každý zub má samostatné
- **Ozubice (periodontium)** - husté kolagenní vazivo, které upevňuje kořen zubu v lůžku
- **Závěsný aparát zubu** = ozubice + cement zubního kořene + stěna zubního lůžka tvoří anatomicko-funkční celek
- Závěsný aparát odděluje od dutiny ústní **dáseň (gingiva)**, která pevně přirůstá k povrchu krčku zubu a vytváří kolem něj **Gottliebovu epitelovou těsnící manžetu**
- **Parodont** = závěsný aparát zubu + dáseň

**periodont
(3)**

**závěsný
aparát
(2+3+4)**

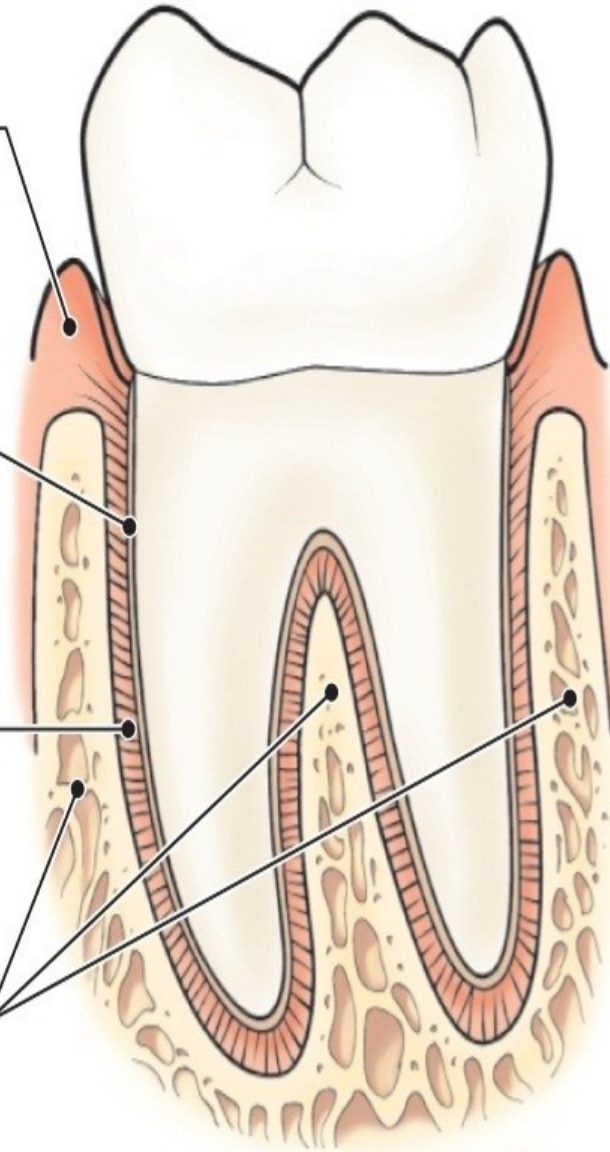
**parodont
1+(2+3+4)**

1. gingiva

2. cement

3. ozubice

4. alveolus

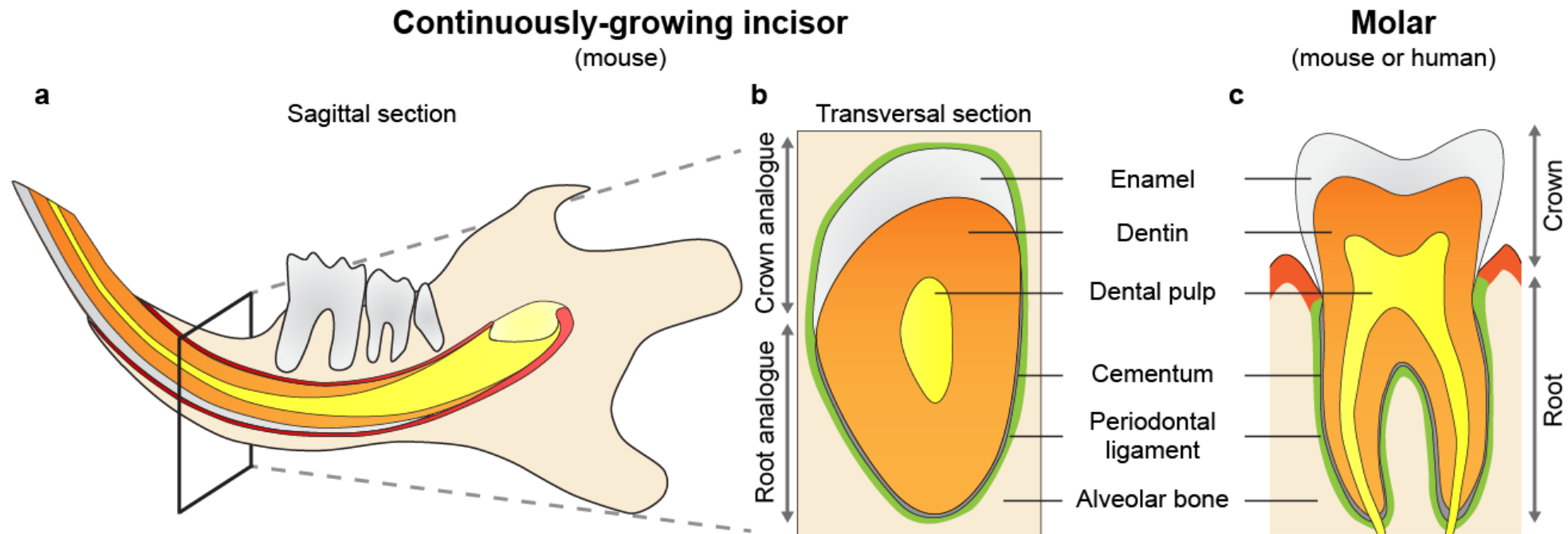
Tkáně zuby

Sklovina - email, subst. adamantina (ř. adamas, adamantos = ocel diamant), substantia vitrea (lat. vitrum= sklenice)

Zubovina - dentin, substantia eburnea (l. ebur = slonovina)

Cement - substantia ossea, crusta petrosa

Zubní dřeň - pulpa dentis

Porovnání tvrdých zubních tkání (a lamelózní kosti)

	sklovina	zubovina	cement	lamelózní kost
barva	bílá (až namodralá)	slonová kost	žlutohnědá	žlutohnědá
anorganická komp. váh. % (obj. %)	96 (86)	70 (45)	61 (33)	45 (23)
organická komp.	1 (2)	20 (30)	27 (31)	30 (37)
H₂O	3 (11)	10 (25)	12 (36)	25 (40)
kolagenní vlákna	nejsou	ano (kolmo na dentinové tubuly)	ano (plst'	ano (v lamele stejná orientace)
buňky	Ameloblasty (v dospělosti chybí)	Odontoblasty (na pulpárním povrchu dentinu)	Cementoblasty (cementocyty)	Osteoblasty osteocyty
krevní cévy	ne	ne	ne	ano (v Haversových kanálcích)
nervy	ne	ano (penetrují do dentinových tubulu)	ne	ano (v Haversových kanálcích)